

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2011–2015

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Robert Hlaváček

Kdo chodí v Česku volit, kdo ne a proč

Praha 2015

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Jaroslav Huk, CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Full-Time Studies

2011–2015

BACHELOR THESIS

Robert Hlaváček

**Who goes to vote in the Czech Republic, who does not and
why**

Prague 2015

The Bachelor Thesis Work Supervisor: RNDr. Jaroslav Huk, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne .....

.....

Poděkování

Chtěl bych poděkovat vedoucímu bakalářské práce RNDr. Jaroslavu Hukovi, CSc., za cenné rady při zpracování této práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problematikou voleb v Česku. Teoretická část bakalářské práce se věnuje historii voleb od první republiky až do současnosti. Práce se převážně zabývá volební účastí a faktory, které ji ovlivňují. Práce objasňuje průběh a rozebírá výsledky voleb. Cílem praktické části je odpovědět na otázky ohledně volební účasti všech skupin voličů, jejich aktivity a zájmu o politické dění.

Klíčové pojmy

Dotazníkové šetření, faktory volební účasti, hypotézy, politická participace, prezidentské volby, volby, volby do poslanecké sněmovny, volby do zastupitelstev, volební účast.

Annotation

Bachelor thesis deals with the issue of elections in the country. The theoretical part of the thesis is devoted to the history of the election of the first republic to the present. Working mainly deals with the turnout and the factors affecting it. The thesis explains the process and discusses the results of the elections. The practical part is to answer questions about the electoral participation of all groups of voters, their activity and interest in politics.

Keywords

Council elections, elections, elections to the Chamber of Deputies, factors turnout, hypotheses, political participation, presidential elections, survey, voter turnout.

OBSAH

ÚVOD	8
1 VOLEBNÍ ÚČAST ČESKÉ HISTORIE	9
1.1 Stručné pojednání historie voleb v Česku před rokem 1989	9
1.2 Volební účast v Čechách po roce 1989	11
2 VOLEBNÍ AKT	13
2.1 Proces voleb a jeho hlavní funkce	13
2.2 Volební právo	17
3 VOLEBNÍ ÚČAST	20
3.1 Volební účast a demokracie	20
3.1.1 Mikroanalýza politické participace	22
3.1.2 Makroanalýza politické participace	24
3.2 Analýza volební účasti	25
3.3 Faktory ovlivňující volební účast	26
3.4 Různé teorie volební účasti	34
4 VLASTNÍ VÝZKUM	37
4.1 Cíle a hypotézy vlastního výzkumu	37
4.2 Dotazníkové šetření	37
4.3 Výsledky dotazníkového šetření	39
4.4 Diskuze	49
ZÁVĚR	54
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	56
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	57
SEZNAM PŘÍLOH	59

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je „Kdo chodí v Česku volit, kdo ne a proč?“ Primárním cílem práce je upozornit na riziko klesající účasti ve volbách a na malý zájem lidí o politické dění v České republice.

Tato práce je rozložena do čtyř kapitol. V úvodní kapitole je pojednána historie voleb na území dnešní České republiky. Druhá kapitola se zabývá konceptem spojeným s volebním aktem. Třetí kapitola je zaměřena na faktory, které ovlivňují volební účast a zájem všech skupin lidí o politické dění. Poslední kapitola obsahuje stanovení zkoumaných hypotéz vztahujících se k řešené problematice volební účasti a náhledu na hodnocení politické situace v České republice a jejich vyhodnocení na základě dotazníkového šetření.

Jedním z cílů bakalářská práce je pojednání problematiky politiky a jejího dění s angažovaností všech věkových skupin lidí u voleb a jejich zájmem o politiku samotnou. Vstup do historie ohledně účasti na volbách by měl posloužit k vytvoření názoru na to, jak se vyvíjela volební účast od první republiky přes 2. světovou válku, v komunistickém režimu a následné době nastolení demokracie.

Výchozí otázky, jenž jsou směřovány na ohrožení volební účasti všech věkových skupin v České republice, budou položeny pomocí dotazníkového řešení a kladeny všem věkovým kategoriím v praktické části. Cílem dotazníkového řešení bude zjistit, jaký přístup mají lidé v České republice k volbám a jaký je jejich aktuální názor na dění v politice, a to podle věkových kategorií, podle stupně dosaženého vzdělání nebo podle velikosti místa bydliště. Závěrečná otevřená otázka bude dávat příležitost pro vyjádření názorů, jakým způsobem by mohlo dojít ke zvýšení účasti občanů na volbách. V dnešní době se totiž lidé podílejí na volbách a na politice čím dál tím méně. Důvodem jsou různé faktory, o nichž bude zmínka v předposlední kapitole.

1 VOLEBNÍ ÚČAST ČESKÉ HISTORIE

1.1 Stručné pojednání historie voleb v Česku před rokem 1989

Na našem území, se setkáváme s plnohodnotnými pravidly všeobecného volebního práva teprve po vzniku Československé republiky. Ústavní listina Československé republiky z 29. února 1920 hned v počátečním článku říkala, že jediným zdrojem celé státní moci je lid republiky Československé. Poté se v Ústavě píše o tom, že voličským právem disponují všichni plnoprávní občané Československé republiky bez ohledu na pohlaví. Československo se díky volebnímu právu pro ženy připojilo mezi první státy světa, které ve volebním rozhodování ženy neomezovaly.

V letech 1920, 1925, 1929 a 1935, kdy se uskutečnily československé parlamentní volby, byl určen rozdíl mezi pasivním a aktivním volebním právem. Právo zúčastnit se voleb do Poslanecké sněmovny Národního shromáždění, měli občané starší 21 let. Do Senátních voleb Národního shromáždění byla určena hranice 26 let. Věk pro možnost být zvolen, byl stanoven na 30 let, jestliže se jednalo o Poslaneckou sněmovnu NS a na 45 let v případě Senátu NS.

Během první republiky bylo zásadou, že každý právoplatný volič je povinen zúčastnit se volby. Výjimkou byli občané přesahující věkovou hranici 70 let a ti, kteří pro tělesnou indispozici nebo nemoc nejsou schopni dostavit se k volbám. Dále také ten, kdo pro naléhavé či neodkladné povinnosti svého úřadu nebo povolání se nemůže dostavit včas k volbě. Další výjimkou byli ti, kdo jsou v den volby od místa konání volby vzdáleni nejméně 100 km a nadále ti, kteří nejsou schopni se dostavit z důvodu přerušení dopravy či jinými nezvladatelnými obtížemi.¹

Povinnost volit byla odebrána každému občanovi, kterého soud zbavil svéprávnosti. Dále občané, na které byl uvalen konkurs, popř. ti, kterým bylo pravomocným soudním rozsudkem odebráno volební právo. Existovaly také určené skupiny, u kterých se předpokládalo, že nemají právo mluvit do stranické politiky a vstupovat do rozepře

---

¹ KOSTELECKÝ, T. *Koho volí Vaši sousedé?: prostorové vzorce volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2014, s. 24 – 25. ISBN 978-807-3302-467.

souvisejících s touto politikou. Především se jednalo o příslušníky branně-bezpečnostních sborů. Povinnost volit se též nevztahovala na činné členy četnictva a ty, kteří plnili vojenskou službu.

Volby do parlamentu Československé republiky v roce 1920 se staly prvotními volbami do Národního shromáždění republiky Československé po založení Československé republiky. V dubnu 1920 se tedy konaly volby do parlamentu Československé republiky, volby do poslanecké sněmovny se uskutečnily v neděli 18. dubna 1920 a senátní volby 25. dubna 1920. Těchto voleb se zúčastnilo 33,4% voličů, na Slovensku tehdy volilo přes půl milionů voličů.²

V období 2. světové války občané Československé republiky nedostali příležitost podílet se na volbách, poněvadž se žádné volby neuskutečnily.³ První, ale na delší dobu poslední, svobodné parlamentní volby se v Československé republice uskutečnily dne 26. května 1946.

Po uzavření válečných konfliktů a znovuoobnovení Československa se první volby konaly v roce 1946. Volební systém byl ale omezován Národní frontou Čechů a Slováků. V Československé republice tak směly v roce 1946 kandidovat pouze čtyři politické strany:

- komunistická,
- lidová,
- národně socialistická,
- sociálně demokratická.

Dva roky poté se uskutečnily další parlamentní volby. Nyní však šlo o volby "jednotné kandidátky Národní fronty", nebyla tudíž možnost, že by si voliči mohli vybírat z kandidátů jednotlivých stran. Až do roku 1986 se tedy volilo většinovým volebním systémem, jenž v praxi představoval, že volič byl povinen dát svůj hlas jedinému kandidátovi na volenou pozici. Volby tedy začali postrádat svůj legitimizační účel.

---

² MAKOVÍČKA, J. Za první republiky byla účast ve volbách povinná. *Britské listy: deník o všem, o čem se v České republice příliš nemluví*. 2008. ISSN 1213-1792. [online]. © 1996-2014 [cit. 2015-1-18]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/43358.html#sthash.eZx1vyNK.dpuf>

³ KOSTELECKÝ, T. *Koho volí Vaši sousedé?: prostorové vzorce volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2014, s. 26 –27. ISBN 978-807-3302-467.

V úterý 28. května 1946 byly výsledky voleb uveřejněny v Rudém právu. Bylo to poprvé, ale také naposledy. V žádných statistických tabulkách po tomto roce, vydaných za vlády komunistů, nenalezneme úplná čísla o účasti ve volbách. Vždy jsou napsány pouze celkové výsledky v procentech.

Těsně před uskutečněním těchto voleb se volební způsobilost snížila z 21 na 18 let. Voleb se zúčastnilo celkem 7 099 411 voličů. Komunistická strana obdržela největší počet hlasů v okresech, ze kterých byli vysídleni původní němečtí obyvatelé tzv. sudetští Němci, nejvíce v okrese Tachov, kde obdrželi skoro 71 % hlasů.

1.2 Volební účast v Čechách po roce 1989

Po skončení a pádu celého komunistického totalitního režimu byl v roce 1989 v Československu obnoven zvyk parlamentní republiky, ve které disponuje parlament mimořádným postavením ve vztahu k moci výkonné. Ve vládě Československé republiky mělo svou roli parlamentu dvoukomorové Federální shromáždění. Poněvadž bylo Československo federální stát, měla Česká republika své vlastní ústavní orgány. V letech 1989 a 1992 tuto úlohu sehrála Česká národní rada. Po rozpadnutí Československé republiky se ČNR změnila na Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky a přebrala roli národního parlamentu.⁴

První svobodné volby do parlamentu po Sametové revoluci, ve kterých se zároveň volilo do České národní rady, ale také do obou komor Federálního shromáždění, se uskutečnily mezi dny 8. a 9. června roku 1990. K těmto volbám se dostavilo 96% voličů, z toho 98% odhlasovalo platně. Pro mnoho voličů se jednalo o první svobodné volby v jejich životě, jelikož ti, kdo již měli možnost volit v období první republiky, dosáhli věku nejméně 76 let.

Mnoho pozorovatelů bylo překvapeno tak velkou účastí v těchto volbách. V roce 1990 byl začátek předvolební kampaně plný nejistoty, 23% voličů v tu dobu ještě netušilo,

---

⁴ KOSTELECKÝ, T. *Koho volí Vaši sousedé?: prostorové vzorce volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2014, s. 71 – 75. ISBN 978-807-3302-467.

koho budou volit. Konec voleb tak předčil mnohá čekávání, jelikož v den konání voleb se nedostavilo k urnám pouhých 3,7% voličů. K volbám do České národní rady 5. a 6. června se dostavilo přes 85% voličů, ze kterých hlasovalo 98% platně. Naopak enormně nízký počet 58% voličů se dostavil k volbám do Poslanecké sněmovny v roce 2002.

Výsledky již čtvrtých voleb v historii samostatné České republiky, které se konaly v roce 2006, však přinesly nové a pozoruhodné události. Voliči se totiž doposud neobyčejným způsobem naklonili ke dvěma té doby největším politickým stranám ČSSD a ODS. Stalo se tedy poprvé, že se podařilo souběžně oběma stranám pokořit třicetiprocentní hranici hlasů. Také se v těchto volbách projevil velký pokles počtu neplatných hlasů. Další pozoruhodností bylo, že prvně obdržela parlamentní zastoupení Strana zelených. Tímto se Česká republika stala první postkomunistickou zemí, jež měla ve své vládě politickou stranu zaměřenou na životní prostředí.

Po konání voleb v roce 2010 se dá s určitostí říci, že tyto moderní jevy v politice České republiky neměly dlouhého setrvání, poněvadž obě dvě hlavní strany přišly o podstatnou část voličů. Strana Zelených již není v Poslanecké sněmovně a množství neplatných hlasů se ztrojnásobil. Přesto můžeme říci, že volby v roce 2010 do Poslanecké sněmovny mohou být případným začátkem nadcházejících nových trendů. Mnohdy se po volbách mluvilo o voličském zrovnoprávnění, o snížení moci tradičních stran té doby jako byly ČSSD, ODS a KDU-ČSL mimo KSČM a vstupu nových politických stran např. TOP 09 a VV (Věci veřejné) a tudíž o rostoucím množství českých voličů.⁵

Účast voleb do Poslanecké sněmovny roku 2010 se pohybovala kolem 62% voličů. Stala se tak druhou nejnižší volební účastí do parlamentu od roku 1989.⁶

---

⁵ KOSTELECKÝ, T. *Koho volí Vaši sousedé?: prostorové vzorce volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2014, s. 80 – 82. ISBN 978-807-3302-467.

⁶ Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28. 5. – 29. 5. 2010. [online]. © Český statistický úřad 2014 [cit. 2014-11-24]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/cnr1990/u4>.

2 VOLEBNÍ AKT

2.1 Proces voleb a jeho hlavní funkce

Samotný proces voleb je podmíněn existencí lidské společnosti, která se řídí určitými pravidly a směrnicemi. Tyto pravidla vytváří, mění a upravují příslušníci různých sociálních skupin prostřednictvím politické činnosti. Pojem politika lze též definovat jako uplatňování autority neboli vykonávání moci – schopnosti ovlivnit chování ostatních lidí. Jinými slovy je politika uměním řídit stát a jeho vztahy s ostatními státy, oblastí společenské činnosti zaměřené na správu věcí veřejných. Politická činnost tkví v účasti jednotlivých politických subjektů na státních záležitostech, kde uplatňují svou moc k prosazení svých zájmů a cílů.

O politickou moc však politici ne vždy usilují pouze demokratickými prostředky. Oproti totalitarismu, kde tvoří politickou scénu pouze jedna strana, volby jsou zmanipulované a jejich cílem je legitimovat moc vládnoucí garnitury, v demokratickém prostředí platí, že je voličům umožněn svobodný výběr.

Volby lze definovat jako: „*nástroj obsazování úřadu nebo veřejné funkce a to výběrem, který provádí k tomu určený soubor lidí, tedy voličů*“.⁷ Svobodné, částečně svobodné i volby nesvobodné, představují nezbytné politické a právní atributy každého politického systému. Bez konání svobodných voleb by demokratická politická reprezentace nemohla existovat.

Pro současnou demokracii jsou a budou volby zástupců stran důležité a jsou tak ikonou svobodné legitimacy soudobých států. Nikoli jen to, v demokratických systémech dovolují volby lidem projevit své názory volbou kandidátů, stran či hnutí s následkem toho, kdo se dostane k moci a jaké bude upřednostňovat politiky.

Volby zaručují volbu zastupitelů a vlády. Díky možnosti si vybrat zastupitele tedy mohou občané ovlivňovat veřejné politiky. Za pomoci voleb tedy dochází k zajištění

---

⁷ NOVOTNÝ, L. *Politologie*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010, s. 109. ISBN 978-80-7452-003-7.

politiků a jejich odpovědnosti, protože předmětem voleb je i posuzování výkonu předešlé vlády. Volby tedy mají hlavní úlohu v znázornění demokracie. Je tedy podstatné ptát se, jak se lidé rozhodují a na základě čeho se rozhodují pro vyslovení důvěry ve zvolenou stranu.

Zásadní podmínkou rozvržení voleb je umístění stálého složení volební soutěže, jež se projevuje v jednotlivých volbách předpověditelným a nepřetržitým spojením mezi stranou a voličem. Toto spojení bývá vytvořeno na hodnotových orientacích, konfliktních vztazích a ztotožnění se stranou. V záležitosti konfliktních vztahů jde kupříkladu o vztah dělnických skupin nebo skupin s nižším postavením ve společnosti s podporou levicových stran a podnikatelských skupin či skupin s vyšším postavením, které podporují spíše pravicové strany. Tento vztah voličů na politickou stranu nebo hnutí není pokaždé vytvořen jen na těchto charakteristikách, nýbrž může být založen například na etnicitě, náboženství či na národní nebo regionální totožnosti. Ideologie a význam hodnot mohou směřovat k výběru politické strany bez poukázání na své postavení voliče ve společnosti. Toto spojení se stranou se často projevuje ve vývoji politických událostí.

Některé druhy voleb se rozlišují podle délky trvání, velikosti, důležitosti a podle změn volební podpory hnutí či stran. Všechny volby však zapříčiní změnu v podpoře jednotlivých stran, takovéto změny se od sebe ale často odlišují. Je však rozdíl, pokud během voleb přijde hlavní politická strana o 4% nebo 15% podpory voličů. Takovýto zvrát u podpory voličů není však náhodný, nýbrž je následkem změny v souvislosti mezi skupinami ve společnosti a politickými stranami a hnutími.⁸

Volby, při kterých došlo k oslabení spojení mezi stranami a voliči, bývají buďto postupné nebo dočasné. U voleb s dočasnou změnou dochází k velkému odklonu od běžné podpory politické strany v dopadu nezvyklých událostí, témat či kandidátů ve volbách. Dočasnost takovéto změny spočívá v tom, že se v příštích volbách podpora strany navrátí k běžné úrovni hlasů voličů. Důvodem je zejména skutečnost, že téma, událost nebo uchazeč, kteří zapříčinili předešlou změnu, nyní nemají už takový účinek. Mnohdy jsou takovéto změny zapříčiněné malou spokojeností s hnutími či stranami, jež

---

⁸ LINEK, L. a P. LYONS. *Dočasná stabilita? Volební podpora politických stran v České republice v letech 1990–2010*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2013. s. 19 – 20. ISBN 978-80-7419-160-2.

ve výsledku směřují k hlasování proti těmto uskupením. Volby, při kterých se oslabí spojení mezi stranami a voliči, mají za následek např. zvýšení nespokojenosti s politikou, snižující se volební účast, vznik nových stran či hnutí a zvýšení jejich podpory.

Plnění demokratických funkcí voleb zajišťují principy, na kterých je volební právo založeno, zejm. se jedná o principy:

- všeobecného práva – volit mohou všichni dospělí občané bez rozdílu,
- rovného práva – každý občan má jeden hlas, přičemž každý hlas má stejnou váhu,
- přímé volby – volí se přímí zástupci, nikoli sbor, který by dále tyto zástupce volil (přímost zpravidla platí pouze pro volby do dolních komor parlamentů, horní komory jsou voleny nepřímo),
- tajné volby – nesmí být zjistitelné, kdo a jak hlasoval.

Svobodná volební soutěž spočívá především v respektování lidských práv a svobody slova a možné účasti ve volbách pro všechny politické subjekty, těm je zajištěno finanční zázemí a mohou provádět politické kampaně. Hlavním důvodem regulace volební kampaně ustanovené zákonem je (kromě zmiňované snahy přispívat k vytváření rovných podmínek pro všechny kandidáty) co nejvíce omezit využívání nečestných prostředků v podobě zveřejňování nepravdivých informací, proti kterým se s ohledem na omezený čas nejde bránit běžnými prostředky.⁹

Volby do obou komor Parlamentu České republiky vyhláší prezident republiky, a to nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Podle Ústavy České republiky se volby konají na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním. Právo volit má každý občan České republiky starší 18 let, způsobilý k právním úkonům a jehož svoboda není omezena z důvodu ochrany zdraví. Po náročné a nákladné přípravě voleb následuje samotné hlasování, které probíhá ve stálých volebních okrscích a trvá pouze dva dny. Ihned po hlasování se začínají hlasy všech voličů sčítat. Předběžné výsledky s napětím sledují jak zainteresované politické strany, tak i veřejnost, informovaná médii. Po sečtení všech volebních hlasů jsou výsledky

---

⁹ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Organizace a průběh voleb do PS*. [online]. © 1995-2013 [cit. 2014-11-20]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=300/>

zveřejněny a pro jistotu ještě jednou ověřeny, případné nepřesnosti jsou posléze uvedeny na pravou míru.¹⁰

Volební systém lze charakterizovat jako: „*demokratický způsob obsazování volených funkcí, za účelem reprezentace lidu.*“¹¹

Volební systém představuje souhrn politických, právních a organizačních pravidel, zejm. organizaci voleb spočívající v samotném vyhlášení voleb a určení konkrétního data jejich konání, dále pak v transformaci neboli sečtení a převedení volebních výsledků na jednotlivé mandáty.

Volební systémy bývají diferencovány následovně:

- Většinový volební systém (majoritní),
- Poměrný volební systém (proporční),
- Smíšený systém (kombinovaný).¹²

Ve většinovém volebním systému dosahuje všech mandátů uchazeč/ka s nejvyšším počtem získaných hlasů. Jestliže se volby uskutečňují v jednomandátových obvodech (v každém obvodu je jeden zástupce a tedy množství obvodů je stejné jako množství křesel v parlamentu), poté pouze jeden z kandidátů vítězí.

Většinový volební systém bývá uplatňován v jednokolových či dvoukolových volbách. V jednokolových volbách vyhrává kandidát či strana s nejvyšším množstvím platných hlasů. Tímto způsobem se v ČR volí kupříkladu do horní komory parlamentu. Mandát získá uchazeč, jenž obdrží 50% hlasů v prvním kole. V okamžiku, kdy strana či kandidát neobdrží nadpoloviční většinu hlasů, do druhého kola poté postupují dvě strany nebo kandidáti s nejvyšším množstvím platných hlasů. Poté se v druhém kole rozhodne o postu senátora.

U poměrného volebního systému je procento platných voličských hlasů rovno procentům reprezentantů. Dovoluje tedy zastoupení i stranám s menším počtem členů v parlamentu, čímž vzniká riziko nestabilní vlády, neboť je sestavená z více politických

---

¹⁰ NOVOTNÝ, L. *Politologie*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010, s. 109 - 115. ISBN 978-80-7452-003-7.

¹¹ INSTITUT POLITICKÉHO MARKETINGU. *Slovník politického marketingu: Volební systém*. [online]. © 2005 [cit. 2014-11-24]. Dostupné z: <http://politickymarketing.com/slovník/volebni-system>

¹² INSTITUT POLITICKÉHO MARKETINGU. *Slovník politického marketingu: Volební systém*. [online]. © 2005 [cit. 2014-11-24]. Dostupné z: <http://politickymarketing.com/slovník/volebni-system>

stran. Vlády, které se skládají ze dvou a více stran musejí mezi sebou sjednat tzv. koaliční dohodu. Strany, které mezi sebou uzavřou koaliční dohodu, konají společné politické kroky, nicméně každá ze stran v této koalici podporuje vlastní zájmy; občas jsou i rozporné vůči krokům společných cílů a zájmů celé koalice. Získání 5% platných hlasů je podmínkou pro vstup do parlamentu ČR. Volby se mohou konat v několika volebních obvodech nebo v celostátním měřítku. Množství zvolených stran je omezeno počtem. Čím více bude volebních obvodů, tím méně křesel bude připadat na jednotlivý obvod. V případě většího počtu obvodů je důsledek většinového systému znatelnější.

2.2 Volební právo

V politické sféře bývá mezi nezadatelná lidská práva řazeno mj. i právo volební, navzdory tomu má však neobvyklou povahu. Jedná se zde o právo, které si ke svému provedení nárokuje i naplnění rozdílných lidských práv, jde třeba o svobodu slova, předpisy na možné informace, shromažďovací a spolčovací svobody. Od tohoto typu lidských práv se však liší - není možno je prosazovat bez ohledu na místo a čas. Toto právo je zajištěno množstvím technických opatření, musí být uskutečněno pouze na přesném místě, v přesně stanoveném čase a v konkrétní skupině lidí, tudíž podle přidáných pravidel, jež mohou určit i takové podrobnosti výkonu volebního práva, kterými mohou být například pravidla předvolební kampaně atd. Jedná se tu o právo jednotlivce, avšak jako právo zaměřené k určitému užitku a tudíž má kolektivní povahu. Výsledek ve volbách se tedy považuje jako společný projev vůle příslušníků určité skupiny, který je řízený v prostoru a čase.

Novodobá demokratická pojetí volebního práva vznikají z jednoduché zásady, že jeden člověk a jeden hlas mají stejnou hodnotu. V soudobé fázi vývoje demokracie se dostáváme k akceptování rovného a všeobecného občanského práva. To směřovalo k modernizaci volebního práva na mladé občany a ženy. Dále byla vymezena nutnost mít hlášené trvalé bydliště. Zvyšovala se také rovnoprávnost ve vztahu volič - reprezentant.

Pojem volební právo určuje skupinu osob, která se účastní volby zástupců do jakýchkoli komor tak, že se takovéto lidské právo přiděluje všem právoplatným občanům.

Skutečné uplatnění tohoto pravidla se ale setkává s řadou technických podmínek i při nejdemokratičtějším přístupu, jenž takto určenou skupinu voličů zužuje. Takovéto zúžení se v okolnostech demokracie obvykle vymezuje zákazem bezdůvodného vyřazení určitých skupin nebo občanů z podílení se na svobodné volbě představitelů. Zároveň s tímto také přichází problém, co je vlastně opravdový důvod k vyloučení z volebního práva.

K rovnoprávnosti volebního práva se vztahují také další otázky. Jedna z otázek je problém s podpisy voličů, projevujícími podporu dané kandidátní listiny. Další je problém s podáním petic s odlišně daným množstvím podpisů, pomocí kterých se dožadují některé volební zákony od kandidujících subjektů. Jedná-li se např. o senátní volby, tak musí nestranný uchazeč doložit petici podepsanou nejméně 1 000 právoplatných voličů z volebního okruhu, kde se chystá kandidovat.

Provedení volebního práva v České republice je v pravidlech spojováno se závazky vůči státu, zároveň se toto ztvárnění povinnosti nejvíce vztahuje k občanství. Občas se spojuje provedení volebního práva s občanstvím, které je někdy omezeno na předpoklad trvalého bydliště. Obvykle se pak nejedná ani tolik o délku trvání pobytu, nýbrž o klasické přihlášení se o pobyt na území daného státu. Technicky vzato pak může probíhat volební právo spjaté s výkonem volebního práva na území státu. Volby se však mohou zúčastnit i lidé, kteří žijí v zahraničních státech, ale mají stále české občanství. Je dokonce i možné zaslat svůj hlas dopisem, pokud nejsme schopni se z nějakých důvodů dostavit k volbám.

Předpokladem k nabytí volebního práva je též dosažení plnoletosti neboli zletilosti. Termín zletilost vymezuje § 30 Občanský zákoník takto: „(1) *Plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabyvá dovršením osmnáctého roku věku. (2) Před nabytím zletilosti se plně svéprávnosti nabyvá přiznáním svéprávnosti, nebo uzavřením manželství. Svéprávnost nabytá uzavřením manželství se neztrácí ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné.*“¹³

Tento předpoklad k provedení volebního práva je odůvodněno tvrzením, že jedinec mající problémy se starostí o sebe sama, není hoden se zabývat veřejnými záležitostmi.

---

¹³ Zákon č. 89 ze dne 22. března 2012, o právu občanském (občanský zákoník). In: *Sbírka zákonů*. 2012, částka 33. Dostupné z <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb12089&cd=76&typ=r>

Postupem času se vytyčil z volebního práva demokratického chápání názor, že se tato představa týká chudých občanů, podnikatelů, kteří skončili nezdarem, občany, jejichž vlastnictví se stalo věcí konkurzního řízení atd.

Nejrizikovějším vymezením volebního práva je jeho ztráta, protože zákonem ohraničuje pomezí lidských práv. Demokratickou podmínkou takovéto hranice je fakt, že zákon sám o sobě je projevem lidských práv a hranice volebního práva jsou proto stanoveny v rozporu s lidskými právy.

3 VOLEBNÍ ÚČAST

3.1 Volební účast a demokracie

Chceme-li posuzovat politickou aktivitu a volební účast, je třeba si nejprve položit otázku: Je vysoká účast voličů a aktivita v politice pro demokracii pozitivní nebo jí naopak může uškodit? Přestože tato na první pohled nenáročná otázka byla objektem zájmu od samého počátku politické sociologie, vědci se doposud neshodli na jednotné odpovědi.

Někteří obhájci teorií konkurenční demokracie pokládají za podstatnější uchování politické stability, než pečlivé uchování veškerých složek demokracie, které tuto stabilitu mohou ohrozit. Do jisté míry upřednostňují osvícené vládnutí elit před velkou politickou aktivitou mas, protože tyto masy bývají podle zmíněných obhájců spíše nevzdělaní s pasivním přístupem k politice. Obdobně nahlízejí na účast ve volbách i na teorii racionálního výběru kandidátů či stran. Znakem racionality občanů je dle této teorie malá účast, nýbrž lidé podílející se na volbách nezískávají o tolik více, než lidé, kteří se voleb neúčastní. Kdybychom tedy chtěli, aby se občané více účastnili voleb, pak bychom je museli utvrdit v tom, že podílením se na volbách získají více, než do voleb vynaloží. Přesto nejsou veškeré formy volební účasti stejné. Některé mohou být například nákladnější na čas i energii, jenž je potřeba při volbách vynaložit, jiné mohou být v tomto směru nákladné méně.¹⁴

Teorie racionálního výběru a teorie elitní demokracie a chápou politickou účast pouze jako nástroj k dosažení cílů. Na druhou stranu teorie participační demokracie pokládá politickou účast v demokraciích za samotný záměr. Politická aktivita však není brána jen jako nástroj k získání jistých cílů, ale také pomáhá vychovávat občany k umění vládnout a pomáhá upevňovat společnost. Dále dle této teorie se objevuje hypotéza, že demokracie se rozvíjí pouze tehdy, když se občané informují nebo projeví zájem

---

¹⁴ KOSTELECKÝ, J., T. LEBEDA, H. MAŘÍKOVÁ a M. ŠKODOVÁ. *Jaká je naše společnost? Otázky, které si často klademe...* 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, s. 289 - 292. ISBN 978-807-4190-254.

o politické dění, a politicky se angažují. Politická pasivita a lhostejnost nejsou v demokratickém politickém systému chvalitebnými charakteristikami, jelikož mohou mít za následek úpadek kvality demokratického vládnutí nebo i jednodušší uchopení moci.

Skutečností naopak je, že v novodobých demokratických systémech ne každý jedinec má zájem o politickou situaci, a také ne každý se angažuje v politice. Společnosti v dnešní době jsou charakteristické zdokonalenou dělbou práce a současně politické funkce jsou značně specializované a rozdílné. Některým jedincům to dává možnost koncentrovat se pečlivě na všechna politická témata, jež novodobé společnosti přinášejí, a dalším veřejným otázkám naopak přičítat minimální důležitost.

Stávající schéma politické účasti v zemích s demokratickým systémem je velmi dobře známé. Nejběžnější podobou politické činnosti je volební chování. Volební jednání je odlišnou podobou politického jednání v tom směru, že probíhá v určitých termínech a je značně usměrňováno průběhy společenské potřeby a kontroly. Z toho důvodu je v rámci politických činností zkoumáno odděleně a již není, jako v 60. letech minulého století, začleňováno mezi obvyklé formy politické účasti. Samostatný zájem je pak soustředěn na jiné - nevolební - podoby politické aktivity.

V dnešní době jistí tvůrci poukazují na snížení účasti ve volbách, nízkou aktivitu v politických partajích a politicky zaměřených skupinách a pokládají to za potíž novodobého demokratického státu. Další autoři nepředpokládají, že by tyto obvyklé podoby politické účasti měly být na ústupu, nýbrž jsou rozšiřovány novými podobami občanskými aktivitami zaměřenými na nehmotné hodnoty jako ekologii, práva zvířat a mír.

Tyto proměny jsou přisuzovány obecnému rozvoji vzdělanosti a působení novodobé politické kultury, v níž mají hlavní roli sdělovací prostředky. Politická kultura je doprovázena snížením politických aktivit vázaných na instituce a snížením dotací pro běžné orgány spojující obyvatele a stát. Objevuje se hypotéza, že pod jejím působením se bude snižovat především účast ve volbách a naopak se budou vyvíjet jiné podoby politické účasti, obzvláště ty, které nepoužívají obvyklé kanály formálních zřízení,

kterými jsou např. politické partaje nebo veřejná správa. Zřejmě se bude zvyšovat především přímá účast a bude přibývat podob, které by dříve byly pokládány za netradiční. Mezitímco moderní politická účast byla zaměřena na určité politické úmysly, postmoderní je tvořena účelností a dosahuje expresivních podob.¹⁵

3.1.1 Mikroanalýza politické participace

Prvním významným individuálním rysem, který značně působí na celkovou politickou účast, je zaujetí obyvatele pro politiku. Jsou známy velmi výrazné souvztažnosti mezi nevolební účastí jedinců a jimi vyjádřeným zaujetím pro politickou situaci. Tato souvztažnost je v České republice velmi silná, ačkoli je v porovnání s většinou stabilizovaných demokracií nepatrně slabší.

Pozoruhodné je, že spojitost s celkovou politickou účastí má i levicová nebo pravicová sebeidentifikace obyvatelstva. Politická účast se zvyšuje s levicovostí obyvatelstva. Politické činnosti jako např. manifestace, demonstrace nebo petiční akce jsou v západních státech využívány ve větší míře levicově zaměřenými politickými subjekty a také jsou využívány k posílení témat, jež levicově orientované hnutí a strany mají ve svém programu.

Tato souvztažnost se však nenachází v postkomunistických státech, což se týká i České republiky. Na území Česka je celkový podíl politické účasti spjat s prohlašovanou pravicovostí obyvatelstva, nebo tu nejsou spojitosti žádné. S tímto fenoménem se v podstatě v žádném z dalších států nepotkáme. Krátké období demokracie a její ne vždy vyhovující průběh vede množství pravicově zaměřených obyvatel k politickým činnostem. Nadto nelze opomíjet, že zde zůstává odpor k levicově orientované politice, protože výraz "levice" je narušen myšlenkou nedemokratické formy vládnutí spjaté s dřívějším komunistickým systémem.

Úroveň náboženskosti, ať již osobně prohlašovaná, nebo hodnocená četností návštěv kostela, je také mnohdy spojena s výší politické účasti. Jak se tato spojitost konkrétně

---

¹⁵ KOSTELECKÝ, J., T. LEBEDA, H. MAŘÍKOVÁ a M. ŠKODOVÁ. *Jaká je naše společnost? Otázky, které si často klademe...* 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, s. 293 - 296. ISBN 978-807-4190-254.

projevuje, závisí především na charakteru společnosti. V převážně protestantských společnostech je spojitost s politickou účastí kladná. Na druhou stranu ve státech s větším procentem katolicky smýšlejících jedinců (nebo silněji věřících a častěji praktikujících) se jedinci účastní politického života méně často než jiní.

Katolíci se celkově politicky angažují v menší míře než protestanti a jedinci bez vyznání. Protestantismus působí na celkový stupeň politické účasti spíše kladně. Jeden z předpokladů naznačuje, že protestantské církve jsou zjevně zdárnější v socializaci svých příslušníků k občanské a politické účasti mimo církevní zřízení. V České republice nemá míra náboženskosti vzhledem k politické účasti fakticky žádnou důležitější roli.

Nejvýznamnějším sociodemografickým rysem je výše nabytého vzdělání. Skutečnost, že s rozvojem vzdělání narůstá i politická účast, je již delší dobu známa. Vzdělanější jedinci jsou vnímavější k politickým podnětům, vykazují větší zaujetí pro dění v politice, lehce se orientují v politických informacích a mnohdy by chtěli sami ovlivňovat politické dění, protože k tomu mají více času, energie a zejména informací. Průběh vzdělání je v novodobých demokraciích také pokládán za rituál, při kterém se dospělý jedinec stává příslušníkem politického společenství.

Dalším rysem s významným působením je výše celkových příjmů v domácnosti. Ve všech státech bez odchylky vykazují obyvatelé s vyššími příjmy vyšší politickou činnost. Vyšší příjmy mají často vzdělanější občané, kteří jsou též politicky aktivnější.

Nepatrné odlišnosti nalezneme i mezi mužskou a ženskou částí obyvatelstva. Jestliže v této oblasti se objevují statisticky důležité spojitosti, poté obvykle převládá číňorodost mužů nad číňorodostí žen. Politické činnosti jsou působištěm mužů, kteří ve značném množství evropských států dosud nejsou pod velkou časovou a energetickou zátěží péče o rodinu, na rozdíl od žen.¹⁶

---

¹⁶ KOSTELECKÝ, J., T. LEBEDA, H. MAŘÍKOVÁ a M. ŠKODOVÁ. *Jaká je naše společnost? Otázky, které si často klademe...* 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, s. 293 - 296. ISBN 978-807-4190-254.

3.1.2 Makroanalýza politické participace

Následující část nám umožní širší pohled na politickou činnost, poněvadž se již nebudeme zabývat individuálními vlastnostmi jedinců, ale ekonomickými a politickými podmínkami v celé společnosti.

Nejdůležitějším rysem, který je spojen s mírou účasti, je trvání demokratického zřízení. Státy třetí vlny demokratizace - tzn. postkomunistické státy - nabývají nejnižších hodnot celkové účasti. Oproti tomu státy s demokratickou dlouhou tradicí dosahují nejvyšších hodnot.

Jiným důležitým rysem je ekonomická vyzrálost státu, která je měřena pomocí hrubého domácího produktu na jednoho obyvatele. Občané ekonomicky vyzrálých a bohatších států vykazují vyšší míru účasti.

S ekonomickou vyzrálostí je spjat další rys, kterým je společenská vyzrálost státu. U tohoto rysu je známo, že občané společensky vyzrálých států jsou často politicky aktivnější a jejich činnost má větší rozsah podob.

Čtvrtým rysem je tradiční nebo naopak moderní pojetí společnosti. Znaky tradičnějšího zorganizování byly charakterizovány pomocí vyššího zastoupení zaměstnanců v sektoru zemědělství a vyššího množství společně žijících lidí v jedné domácnosti. Tradičněji organizované společnosti celkově projevují politickou účast méně. Oproti tomu moderní společnosti s protikladnými rysy, navíc s větší mírou rozšíření internetu v domácnostech a vyšším podílem zaměstnanců v sektoru služeb, vykazují vysokou úroveň politické účasti.

Významným rysem, který je v individuální formě charakterizován již na mikroúrovni je náboženská struktura společnosti. Celková politická účast se snižuje spolu se zvyšujícím se procentem občanů hlásících se ke katolické církvi. Oproti tomu u společností se zvyšujícím se procentem občanů vyznávajících protestantské náboženství vzrůstá celková politická účast.

Na úrovni jednotlivých společností je politická účast nerovnoměrná. Více se angažují ti, kteří mají pro účastnictví lepší podmínky - větší zaujetí pro politiku, více informací, vyšší vzdělání a větší znalosti, vyšší plat a čas.¹⁷

3.2 Analýza volební účasti

Vysvětlení volební účasti využívá dvě základní metody analýzy. Volební účast lze analyzovat na úrovni:

- a) Systémové - cílem je především vysvětlit variabilitu volební účasti v čase mezi různými územními jednotkami a mezi různými typy voleb. K tomu jsou využívána data o volební účasti za různé územní jednotky jako státy nebo menší jednotky, jako jsou volební obvody. Vysvětlení je založeno na zkoumání souvislostí mezi vyšší volební účastí a různými charakteristikami územních jednotek, jimiž bývají institucionální charakteristiky jako např. volební systém, struktura stranického systému nebo typ politického systému a socioekonomické charakteristiky, mezi které se řadí např. úroveň vzdělanosti, bohatství a nezaměstnanosti. Data jsou získávána především z oficiálních volebních statistik a různých databází.
- b) Individuální - cílem je vysvětlit rozhodnutí, zda jít k volbám, a kdo, proč a kdy se voleb účastní. K tomu jsou využívány data o volební účasti a dalších charakteristikách jednotlivců, která jsou získávána na základě standardizovaných rozhovorů. Vysvětlení je v tomto případě založeno na zkoumání souvislostí mezi tím, zda se jedinec zúčastnil voleb, a jeho různými charakteristikami, jako jsou sociodemografické charakteristiky a postoje. Data jsou získávána především z povolebních dotazníkových šetření, i když někdy mohou být využity i jiné výzkumné metody získávání potřebných dat, které se ne vždy uskutečňují v krátkém povolebním období. V posledních letech se objevily i studie, které využívaly informace o volební účasti jedinců i jejich dalších charakteristik jako věk, pohlaví, příjem, vzdělání nebo velikost domácnosti, zpřístupněné výzkumníkům v oficiálních státních registrech přímo státními úřady.

---

¹⁷ KOSTELECKÝ, J., T. LEBEDA, H. MAŘÍKOVÁ a M. ŠKODOVÁ. *Jaká je naše společnost? Otázky, které si často klademe....* 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, s. 297 - 303. ISBN 978-807-4190-254.

3.3 Faktory ovlivňující volební účast

Hledat vysvětlení volební účasti na základě individuálních charakteristik se může zdát jako zbytečná práce. Důvody, které vedou jednotlivé občany k volbám, jsou různé. Stejně tak různé jsou i důvody, které jim brání se voleb zúčastnit. Na tuto skutečnost nás upozorňují analýzy volební účasti ve specifických segmentech společnosti, jako jsou například vysokoškolští studenti či staří jedinci. Tyto studie totiž ukazují, že teorie a vysvětlení, které byly generovány pro celou populaci, nejsou snadno uplatnitelné na specifických subpopulacích. Je zřejmé, že veřejnost je heterogenní z hlediska důvodů, které vedou jednotlivce k volební účasti, a z hlediska kontextů, v nichž se jedinci rozhodují.

Dalo by se tedy říci, že každý kdo se věnuje výzkumu volební účasti, si může říci, že tvrzení o volební účasti mohou být pravdivá, ale v jeho případě to neplatí, protože se voleb (ne)účastnil třeba z úplně jiného důvodu. Tato vysvětlení nejsou schopna zachytit jedinečnost každé situace a motivace, které ovlivňují volební účast jedinců. Cílem těchto teorií je spíše zaměřit se na vzorce a pravidelnosti, a to na takové míře zobecnění, aby taková vysvětlení byla ještě informativní a zároveň aplikovatelná na většinu případů.

Základní problém, kterému zde diskutované teorie čelí, zní: Jak vysvětlit rozhodnutí zúčastnit se voleb? Toto rozhodnutí je manifestováno voličem v den voleb tím, že hlasuje poštou nebo přes internet. Navíc faktory, které toto rozhodování ovlivňují, se odehrály v různě vzdálené minulosti. Jednotlivé teorie řeší výše uvedený problém různým způsobem, a proto se liší z hlediska toho, jak daleko v čase situují toto rozhodnutí.

Autoři Vodička a Cabada uvádějí, že: „*chování voličů a jejich volební preference ovlivňuje především jejich sociální postavení, hodnotová a náboženská orientace a vzdělání. Asi dvě třetiny obyvatelstva volí v závislosti na své ekonomické situaci.*“¹⁸

---

¹⁸ CABADA, L. a VODIČKA, K. *Politický systém české republiky: historie a současnost*. 3. rozš. vyd. Praha: Portál 2011, s. 207. ISBN 978-80-7367-893-7.

Jedince k účasti ve volbách vedou různé důvody. Lidé totiž mohou dělat stejné věci z různých důvodů. Někteří lidé se rozhodnou pro účast ve volbách na základě zvážení alternativ a jejich porovnáním, pakliže považují některou z nabízených alternativ za výhodnější, voleb se zúčastní. To je základní východisko teorií, vycházejících z teorie racionální volby. Jiní jedinci se účastní voleb proto, že jsou přesvědčeni o tom, že hlasovat se má, že je to správné či že je to jejich povinnost. Rozhodnutí o účasti předchází rozhodnutí o tom, pro kterou stranu či kandidáta hlasovat. Lidé se k účasti voleb mohou rozhodnout též na základě výzvy někoho z jejich okolí, ať už je to rodič, spolupracovníci či partner. Součástí této mobilizace může být také rozhodnutí o podpoře konkrétní politické strany.

Rozhodování o účasti ve volbách je tedy vedeno odlišnými logikami. Jedni zvažují a porovnávají alternativy, druhí se automaticky účastní na základě vlastních hodnot a třetí spíše reagují na okolí. Všechny tyto možnosti rozhodování je nutné vzít v potaz a opustit představu stejnosti voličů z hlediska způsobu rozhodování ohledně volební účasti.

Dosavadní analýzy účasti ve sněmovních volbách v letech 2006 a 2010 ukázaly určité pravidelnosti ve volební účasti různých sociálních skupin. Voleb se účastní ve větší míře starší občané a ti, kteří mají větší vzdělání a větší příjmy. Například vzdělání může po celou dobu pozitivně ovlivňovat volební účast, ale v čase se může síla tohoto vlivu měnit. S ohledem na celkový pokles volební účasti v Česku je oprávněné předpokládat, že volební účast je čím dál tím více nerovnoměrně stratifikována z hlediska sociodemografických charakteristik jedinců.¹⁹

Vliv náboženství na volbu strany

Náboženství je jedním z nejdůležitějších činitelů při působení na volby strany, mezitímco u generace a věku se toto vyskytuje už jen zřídka. Mezi věkem a náboženstvím nastává odlišnost z pojetí uzavřenosti těchto dvou skupin. Zatím co náboženská identita je neměnná a tuto uzavřenost uspokojivě zabezpečuje, tak generační a věková identita takovéto pevnosti dosahuje jen obtížně.

---

¹⁹ LINEK, L. a P. LYONS. *Dočasná stabilita? Volební podpora politických stran v České republice v letech 1990–2010*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2013. s. 130 – 135. ISBN 978-80-7419-160-2.

Např. díky praktikujícím katolíkům obdrží KDU-ČSL oporu sahající k 50%, kdežto u nevěřících nemá takováto politická strana takřka žádnou podporu. Generační závislost volby strany se naopak projevuje početnější podporou KSČM u voličů, narozených během druhé světové války a v době rozkvětu komunismu. Lidé, kteří přišli na svět v době normalizace a demokracie, mají daleko blíže ke stranám jako je ODS.²⁰

V České republice příslušnost k církvi za posledních několik let klesla. Podíl lidí s vírou v boha se zmenšil za předešlých 50 let zhruba z 76% na 10%. Pro strany či hnutí s "křesťanským" zaměřením je charakteristická orientace na obvyklé křesťanské hodnoty, kterými jsou například rodinná politika. To vyjadřuje, že tyto politické strany přislubují ve volbách naplnit potřebu přitvrzení na rozvodová pravidla s větším důrazem na rodinu, jenž se projevuje vzdorem k homosexualitě a svatebním obřadům stejného pohlaví. Důraz kladou také na eutanázii a použití interrupce (potratů) pouze ve chvílích znásilnění nebo při ohrožení života matky a dítěte.

Vliv věku a generací na volební účast

Věk se řadí mezi ty charakteristiky voličů, které voliči nejsou schopni ovlivnit. Jako dále nemohou například ovlivnit svou rasu nebo pohlaví. Věkovou hranici však nemůžeme chápat jen jako podmínku k vykonání volebního práva. Věk totiž bývá brán jako předpoklad k nabytí volebního práva.

Spojitosť mezi věkem a účastí u voleb bývá taková, že u mladých voličů je účast u voleb na velmi nízkém stupni, poté časem začne dynamicky narůstat a zhruba okolo 30 let se zvyšování volební účasti zmírňuje, dále zhruba okolo 50 let se téměř zastaví a udržuje se na stejné úrovni zhruba až do 65 let, a od té doby volební účast již jen zvolna klesá. Opakovaně také bývá účast mladých lidí ve volbách menší, než tomu bývá u starších lidí, a to jak v České republice tak i všude jinde na světě.

Věk však sám o sobě nepodává jasné vysvětlení volební účasti. Je tedy proto podstatné určit, které souvislosti a charakteristiky věk představuje a proč je u mladých lidí jejich věk spojený s menší volební účastí. Nejvýznamnějším důvodem bývá, že takový vztah je výsledkem sociálního a přirozeného stárnutí. Zatímco v dnešní době zhruba okolo 70 let volič dosahuje jistých společenských a politických charakteristik, jenž volební účasti

---

²⁰ LINEK, L. a P. LYONS. *Dočasná stabilita? Volební podpora politických stran v České republice v letech 1990–2010*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2013. s. 135 – 138. ISBN 978-80-7419-160-2.

přispívají. Ve sklonku života však v důsledku duševních a tělesných indispozic nastává odpojení od společenské aktivity, a v tomto důsledku dochází i ke snížení volební účasti. Účinnost životního cyklu na účast ve volbách je vysvětlována za prvé v obecnějších souvislostech se sociálními vazbami voličů na společnost a zapojení se do politiky. Za druhé v souvislosti s přechodem z mládí do dospělosti, osvojováním si úloh dospělých a působením rodiny z pohledu socializace a mobilizace.

V záležitosti věku se mluví dále také o tom, že všichni voliči si časem určí svou stranickou identifikaci a jsou tak silnější vzhledem ke krátkodobým okolnostem, které mají vliv na výběr strany. Z toho důvodu mladší občané častěji dávají svůj hlas malým nebo novým stranám. Kdežto starší občané upřednostňují především strany, které již znají a se kterými se jistá součást ztotožňuje. Proto je jednání mladých voličů méně stálé. Podpora jednotlivých politických stran má být podmíněna věkem zejména proto, že věkové skupiny se dělí podle své ekonomické činnosti, závislosti na veřejných sociálních službách a místu na trhu práce. Občas se v médiích také setkáváme s prohlášením, že levicově zaměřené strany mají své příznivce spíše mezi staršími voliči, zatímco pravicově zaměřené strany jsou podporovány spíše mladšími voliči. Podobně se však můžeme občas dočíst, že KDU-ČSL je strana zaměřená na katolíky.

Generační podmíněnost hlasování naopak vychází z představy o vlivu období, v němž byl jedinec vychováván. Generační podmíněnost volby strany vychází z modelu hodnot, které jsou naučeny v mládí a přetrvávají po celý život.²¹

Pohlaví

Účinek pohlaví na účast ve volbách bývá obvykle vysvětlován životním způsobem mužů a žen a rozdíly ve výchově, jež se projevují odlišnostmi na trhu práce nebo v typu rodiny. Odlišnosti zapříčiňuje nejen rozdílná výchova mužů a žen, nýbrž podle různých zdrojů jsou muži vychováni spíše pro veřejnou sféru a ženy jsou vedeny spíše k rodině a neprojevují tedy takový zájem o politiku. Tyto rozdíly se tedy projevují v přístupu k politice, ale také v rozdílnosti zdrojů, jež mají muži a ženy k dispozici. Jejich příjmy se tedy liší, a to především tím, že ženy mívají většinou nižší příjem a socioekonomický status kvůli pevnější vazbě na rodinu, výchovu dětí a rodinné

---

²¹ LINEK, L. a P. LYONS. *Dočasná stabilita? Volební podpora politických stran v České republice v letech 1990–2010*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2013. s. 139 – 141. ISBN 978-80-7419-160-2.

zabezpečení. Ženy se i méně angažují do politiky a nemají na ni tolik času. V souvislosti s proměnami v postavení mužů a žen, k nimž dochází v předešlých obdobích, se odlišnosti v účasti ve volbách u mužů a žen bude zmenšovat.

V předešlých desítkách let přesto dospívá ke snižování této odlišnosti a v jistých zemích se navíc ženy účastní voleb v početnější míře než muži. V České republice je účast ve volbách u žen menší než u mužů. V posledních čtyřech volbách byl rozdíl tak nepatrný, že se nedostal ani na pětiprocentní rozdíl. V letech 1996 - 2006 byl největší rozdíl ve volební účasti mezi muži a ženami, jenž byl kolem 5%.

Některé studie poukazují na závislost věku na vztahu mezi účastí ve volbách a pohlavím. Neboť ženy mívají mnohokrát velice podobnou účast ve volbách jako muži do věku zhruba 40 let. Poté u žen začíná jejich míra volební účasti narůstat v menší míře, než je tomu u mužů. Příčiny snížení volební účasti u žen ve starším věku mohou být různého charakteru. U žen ve vyšším věku se při zkoumání prokázalo, že je-li účast ve volbách revidována vzděláním, věkem a zaměstnaneckým postavením, je účast ve volbách takřka stejná jako u mužů. V případě, chceme-li zkoumat vztah pohlaví a účasti ve volbách správně, je důležité tedy brát v úvahu i výši věku voličů.²²

Vzdělání a jeho vliv na volby

O vlivu vzdělání na volební účast se téměř nemluví. Fakt, že voliči, kteří mají vyšší stupeň vzdělání, se voleb zúčastňují mnohdy více než voliči s menší úrovní vzdělání, dosud neznázorňuje vysvětlení účasti ve volbách. Poněvadž není vůbec jasné, co znázorňuje vzdělání voliče. Často bývá vzdělání pokládáno za ukazatel sociálního statusu, a pakliže sociální status působí na volební účast, potom by mělo působit také vzdělání, protože bezprostředně souvisí s pozicí v zaměstnání a příjmem. Další vysvětlení poukazují na zvláštní vlastnosti vzdělání, jež zapříčiňují odlišnosti účasti ve volbách. Existují dvě nejpoužívanější interpretace vzdělání. Podle první interpretace je vzdělání ukazatelem schopností voličů. Poněvadž vzdělanější jedinci mívají lepší kritické myšlení a znalosti, které jim pomáhají chápat politiku, jenž mnohokrát vyžaduje pohled z více stran. Pro více vzdělané voliče je tak mnohem jednodušší zúčastnit se voleb a tak lépe projít samotným procesem hlasování. Jde tu tedy o přímý účinek

---

²² LINEK, L. *Kam se ztratili voliči?: vysvětlení vývoje volební účasti v České republice v letech 1990–2010*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2013, s. 106 – 107. ISBN 978-807-3253-141.

vzdělání na volební účast. Ve druhé interpretaci vzdělávacího systému se volič ztotožňuje s hodnotami, jež napomáhají účasti ve volbách, jako jsou například větší zájem o politické dění, dojem občanské povinnosti nebo politické efektivity. Jedná se zde vlastně o nepřímý účinek vzdělání, jenž je zprostředkován hodnotami.

Jedno z vysvětlení říká, že poměr mezi vzděláním a účastí ve volbách je nepravý. Říká, že se nevyskytuje vztah mezi účastí ve volbách a vzděláním, že tento poměr, je dopadem takzvaného zkresleného výběru. Voliči, jimž se dostává vyššího vzdělání, totiž převážně pocházejí z rodin, které ve svých dětech vzbuzují určité hodnoty, jež zároveň ovlivňují jak účast ve volbách, tak mají stejný vliv i na výběr vzdělání. Tyto často podceňované charakteristiky a hodnoty rodin mají vcelku velký vliv na volební účast. Také se zjistilo, že studenti matematiky, inženýrství a přírodních věd mají podstatně menší účast ve volbách než studenti humanitních a společenských věd.

V České republice vliv vzdělání na volební účast se postupem času zvyšuje. Zatímco v 90. letech byly mezi voliči se základním a vysokoškolským vzděláním rozdíly nanejvýše necelých 15%, na začátku 21. století dosahují rozdíly hranice minimálně 22%. Jedinci se základním vzděláním bez maturity měli v 90. letech téměř stejnou volební účast, nelišila se o více než 3%. Také lidé se středoškolským vzděláním s maturitou a vyšším stupněm vzdělání se podíleli na volbách zhruba ve stejné míře s odlišností pouze 3%. V roce 2002 od posledních voleb přesto došlo k rozdělení účasti ve volbách mezi vysokoškoláky a středoškoláky s maturitou, kdy odlišnost mezi těmito skupinami dosahovala do výše minimálně 10%. Od voleb roku 2006 není stejná ani míra volební účasti jedinců s nejnižším stupněm vzdělání a středoškolským vzděláním.²³

Vliv příjmu a socioekonomického statusu na volební účast

Mladí lidé jsou ve většině zemí ovlivněni sociálním zázemím a příjmy. Nejedná se pouze o mladé lidi, lze hovořit o všech potencionálních voličích. Hlavním principem

---

²³ LINEK, L. *Kam se ztratili voliči?: vysvětlení vývoje volební účasti v České republice v letech 1990–2010*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2013, s. 108 – 110. ISBN 978-807-3253-141.

teorie socioekonomického statusu je, že lidé mající vyšší sociální status mají více zdrojů, které jim volební účast usnadňují. Oproti tomu, nezaměstnaní, kteří nemají jistotu v základních životních potřebách, kladou politiku až na poslední místo jejich hodnot. Na druhé straně lze hovořit o nezaměstnaných, kteří se o politiku a volby samotné zajímají a to především pro vidinu zlepšení jejich stávající situace. Příjmy lidí jsou odrazem jejich životní úrovně, ve které se nacházejí. Nízká životní úroveň je jistým předpokladem k tomu se domnívat, že volební účast takových lidí nebude zdaleka tak vysoká jako volební účast vyšší třídy lidí. Nemusí to být vždy pravidlem, ale jistá důležitost a podstata by se tomu měla příkládat. Mladí lidé, obzvláště studenti vysokých škol, nejspíše nebudou disponovat většími příjmy nebo vyšším sociálním statutem. Může to být jeden z dalších faktorů, kterým se dá vysvětlit jejich nízká volební účast. Avšak plný zřetel by se měl brát spíše na faktory vzdělanosti, zájmu a motivace, zvláště u mladých lidí a jejich volební účasti.

Rozdíl volební účasti mezi skupinami s nejnižším a nejvyšším příjmem činil v roce 2002 celkem 19 procentních bodů. Ve volbách 2006 byl rozdíl pouhých 12 procentních bodů, roku 2010 však rozdíl vzrostl na 22 procentních bodů. Podle Linka: „*sociální status umožňuje lidem dávat možnost cítit, že jejich slovo a jejich hlas má hodnotu a že má jejich hlas smysl. Člověk s nižším sociálním statutem nabude maximálně toho dojmu, že jeho slovo a jeho hlas nemá mezi vyššími vrstvami žádnou váhu. Vyšší vrstvy jsou v lidech zaryté jako ti lidé, jejichž slovo pro společnost něco znamená a není tzv. pouhým výkřikem do tmy*“²⁴.

Vedle efektu socioekonomického statusu v podobě vzdělání příjmu a typu zaměstnání je důležitým aspektem této teorie i zkoumání efektu nezaměstnanosti na volební účast. Ačkoli lze argumentovat, že nezaměstnanost může jedince aktivizovat, a ten pak může hlasovat pro strany, které nabízejí řešení nezaměstnanosti, nebo alespoň potrestat vládní strany hlasováním pro jiné strany, většina studií ukazuje, že nezaměstnanost volební účast snižuje. Argumentem je, že osobní problémy odvádějí pozornost člověka od společenských a politických témat a zvyšují náklady obětované příležitosti hlasovat.

---

²⁴ LINEK, L. *Kam se ztratili voliči?: vysvětlení vývoje volební účasti v České republice v letech 1990–2010*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2013, s. 109. ISBN 978-807-3253-141.

Velikost bydliště

Odlišným indikátorem sociálního statusu může být i velikost bydliště. V literatuře lze nalézt argument, že obyvatelé větších měst mají vyšší status než obyvatelé periférií a venkova, což má vést k vyšší volební účasti ve městech. Na druhé straně lze zaznamenat argument, že na venkově existuje větší sociální tlak k účasti, zatímco ve městech kvůli větší anonymitě života není tento tlak přítomen. Vztah mezi volební účastí a velikostí místa bydliště bývá navíc narušen konkrétní konfigurací mezi základními sociálními charakteristikami voličů a bydlištěm.

Politické strany často organizují své kampaně především ve větších městech, neboť v nich mohou oslovit větší počet voličů. To by zase mělo vést k vyšší volební účasti městských voličů. Rozdílné konfigurace mezi velikostí bydliště, sociálními charakteristikami voličů a aktivitami stran tak ovlivňují výsledný vztah mezi volební účastí a velikostí bydliště.

Variabilita ve vztahu mezi volební účastí a velikostí bydliště může být také způsobena nepřesným měřením velikosti bydliště s ohledem na rostoucí rozlohu metropolitních oblastí. V Česku v oblastech kolem Prahy, Plzně a Ostravy volební účast klesá méně než v samotných městech. Z hlediska volební účasti není tak důležitá velikost obce, ale důležitější je, jakou roli hraje obec v ekonomické aktivitě svých obyvatel, zda se jedná o dojezdovou oblast, nebo ne.²⁵

Od počátku devadesátých let se postupem času utvořilo i několik charakteristických skupin nevoličů, tvořených občany:

- rozhodnutími se voleb zúčastnit, ale z nějakého důvodu jim to nakonec nevyšlo,
- upřednostňující jiné aktivity než odevzdání svého volebního hlasu,
- bez zájmu o politiku,
- bez zájmu o volby, žijící v přesvědčení, že jejich hlas nic nezmění,
- s názorem, že to za ně odvolí někdo jiný.²⁶

---

²⁵ LINEK, L. *Kam se ztratili voliči?: vysvětlení vývoje volební účasti v České republice v letech 1990–2010*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2013, s. 111 – 117. ISBN 978-807-3253-141.

²⁶ NOVOTNÝ, L. *Politologie*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010, s. 133. ISBN 978-80-7452-003-7.

3.4 Různé teorie volební účasti

Volič se rozhoduje pro politickou stranu podle jejích hodnot, postojů a politických preferencí. Tímto způsobem tedy dává hlas straně, jenž mu je nejsympatičtější, a která co nejlépe odráží jeho postoje a preference.

Sociální třída

Sociální třída je v České republice nejdůležitější problémovou třídou a určitým způsobem vymezuje spojitost voličů s politickými stranami. Její neměnný účinek na výběr strany je důležitou podmínkou nejen pro rovnováhu chování voličů, nýbrž i stranického systému. Sociální třída je brána jako ekonomické seskupení, které je vymezeno zaměstnáním. Tato třída má jisté politické preference a záliby, jež poté uspořádávají volební rozhodnutí a stranické preference. Mezi další faktory ovlivňující volební chování voličů sociální třídy patří především pohlaví, místo bydliště, nejvyšší dosažené vzdělání aj.

Např. skupina sestávající z nezaměstnaných voličů a důchodců, s příhodným názvem *nepracující*, bude s největší pravděpodobností volit stranu, která ve svém programu slibuje svým voličům vyšší důchody, podpory v nezaměstnanosti atp.

Teorie socioekonomického statusu a zdrojů

Teorie socioekonomického statusu a zdrojů uvádí přehled teorií, jež účast u voleb objasňují na základě ekonomických a sociálních vlastností zdrojů, kterými voliči disponují. Volební účast je tedy vykládána především na základě ukazatele společenského postavení. Rozhodující je v tomto případě výše příjmů, stupeň dosaženého vzdělání, druh zaměstnání, ale také demografické charakteristiky jako např. pohlaví či věk voliče.

Teorie občanských orientací

Pojem teorie občanských orientací zahrnuje postoje, jež objasňují účast u voleb podle postojových a hodnotových zaměření a psychologických vztahů k politickému dění. Takovými vztahy a hodnotami častokrát bývají např. identifikace se stranou, dojem politické efektivity, zaujetí pro politiku, a dojem o občanské povinnosti jít k volbám atd. Na takové postoje a hodnoty je možno hledět jako na zdroje volební účasti, jež

nedisponují společenskoekonomickou podobou, nýbrž disponují spíše motivační a psychologickou podobou.

Teorie mobilizace a zapojení do společnosti

Účast ve volbách není jenom individuální akt, nýbrž má i významnou společenskou a politickou úroveň. Volební účast nelze tedy vyložit jen dříve uvedenými zdroji a hodnotovými zaměřenými a motivacemi. Je důležité vzít v úvahu i mobilizační činnosti politických stran či politických hnutí, zájmových skupin a kandidátů. Toto objasnění účasti ve volbách je zcela politické, protože se zaměřuje především na politické organizace a jejich taktickou mobilizaci. Nejen tito aktéři, kteří usilují o voličské hlasy, mohou mobilizovat k účasti ve volbách. Dále také mohou mobilizovat k volbám například rodinní příslušníci, blízcí přátelé a spolupracovníci. Někteří autoři také poukazují na sociální sítě, kterých je volič součástí a které mají vliv na to, jestli se zúčastní volebního hlasování. Na mobilizaci je kladen důraz, poněvadž v demokratických systémech bývá občanská účast pro politické strany a politické aktéry významným zdrojem. Nejedná se zde pouze o zdroj voličů určité politické strany nebo kandidáta, nýbrž o zdroj peněžních dotací od různých dárců, lidí ochotných podepsat petice nebo se zúčastnit volebních setkání. Veškeré takové činnosti tedy bývají používány ve volebním klání.

Teorie racionální volby

U teorie racionální volby je volební účast zřízena na výpočtu nákladů a zisků při rozhodování pro určitou politickou stranu. Nejdříve si tedy volič vybere nejvhodnější možné kandidáty a až poté se rozhodne, zda se voleb zúčastní či nezúčastní.

Teorie valenčního hlasování

Tato teorie předpokládá, že existuje jen jediný model témat, jenž představuje podstatu volební soutěže, kdy politické strany mezi sebou soupeří a voliči se rozhodují. Tato témata jsou označována jako témata stanoviska. Pro ně je zásadní, že mají dvě odlišné skupiny a voliči a politické strany se mohou u klíčových témat přiklánět k jedné či druhé skupině dle úrovně souhlasu s daným problémem. Je možné být pro pokrokové zdanění nebo pro rovnou daň, souhlasit či nesouhlasit s úpravou nájemného atp.

Teorie habituálního hlasování

Jedno z primárních zjištění v oblasti průzkumu volební participace dokládá, že se vyskytuje značná skupina občanů, kteří opakovaně volí v po sobě jdoucích volbách. Na jiné úrovni toto zjištění přispívá skutečnosti, že volební účast se v průběhu doby mění jen postupně. Jak objasnit trvalost ne/hlasování? Uvedená trvalost nejspíše tkví v tom, že voliči dělají obdobné volby za obdobných podmínek.

4 VLASTNÍ VÝZKUM

4.1 Cíle a hypotézy vlastního výzkumu

V průzkumné části, ve které bylo použito dotazníkové šetření, budou vyhodnoceny odpovědi anonymní skupiny lidí - respondentů. Dotazník je součástí přílohy A. Otázky sledují aktivitu všech generací ve volební účasti a jejich zájem o politické dění.

Hlavním cílem praktické části bakalářské práce je zjistit, jaký vliv má věk a velikost místa bydliště na účast lidí ve volbách v České republice. Volební účast je již několik let nízká a nic nenasvědčuje tomu, že by se tato situace do budoucna výrazně změnila. Otevřená otázka dává příležitost, aby se respondent vyjádřil k možnostem a způsobům navýšení účasti u voleb.

Jsou stanoveny čtyři hypotézy, které budou potvrzeny nebo vyvráceny na základě výsledků dotazníkového šetření.

Dle cílů byly stanoveny níže uvedené hypotézy:

Hypotéza č. 1: Starší lidé jsou ve volební účasti aktivnější než mladší lidé.

Hypotéza č. 2: Mladší lidé jsou spokojenější s aktuální situací v politice.

Hypotéza č. 3: Lidé s vyšším stupněm dosaženého vzdělání se více zajímají o politické dění (nechodí k volbám pravidelně).

Hypotéza č. 4: Lidé z větších měst se voleb účastní pravidelně.

4.2 Dotazníkové šetření

V praktické části je cílem získat informace (odpovědi) od respondentů a na základě výsledků potvrdit nebo vyvrátit určené hypotézy.

V této části výzkumu byl vybrán způsob dotazníkového šetření. Tento vybraný způsob by měl pomoci důkladněji analyzovat problematiku, jež souvisí s volební účastí v České republice. Tato metoda výzkumu se řadí mezi méně nákladné metody, jež

napomáhají vyhodnocovat výsledky (odpovědi) respondentů, kteří vyplňovali dotazník anonymně a nezávisle na sobě.

Sestavený dotazník byl konzultován s vedoucím práce a předložen pěti respondentům. Otázky i varianty odpovědí byly vyhodnoceny jako srozumitelné a relevantní.

Dotazník byl vystaven na internetu od 14. do 18. února 2015. Mohl ho vyplnit každý, kdo měl zájem podílet se bez ohledu na jeho další charakteristiky (věk, pohlaví, místo bydliště). Výsledky tak mají co nejvěrněji popsat pocity voličů ohledně aktuální politické situace, zejména rozdíly mezi jednotlivými generacemi.

Dotazník vyplnilo celkem 54 respondentů. Do dotazníku bylo vybráno 10 uzavřených otázek a 1 otevřená otázka. Všechny otázky byly označeny jako povinné. Vyhodnocení jednotlivých otázek vychází z odpovědí respondentů. Otázky jsou v jednotném dotazníku seřazeny dle logické návaznosti a postupně očíslovány. Dané otázky jsou výstižné a formulovány tak, aby byly srozumitelné všem lidem bez ohledu na věk, pohlaví a dosažený stupeň vzdělání.

Vzhledem k nižšímu počtu respondentů je možné výsledky, resp. závěry hodnotit pouze jako pilotní. S tím přístupem budou také vyhodnocovány stanovené hypotézy. Rovněž volbou náhodného vzorku nebylo možné ovlivnit počty respondentů, resp. jejich vyrovnanost z hlediska věku, vzdělání, místa bydliště apod. I tyto skutečnosti bude nutné vzít v úvahu při vyhodnocení hypotéz.

4.3 Výsledky dotazníkového šetření

V této části jsou prezentovány výsledky dotazníkového šetření v tabulkové a grafické podobě.

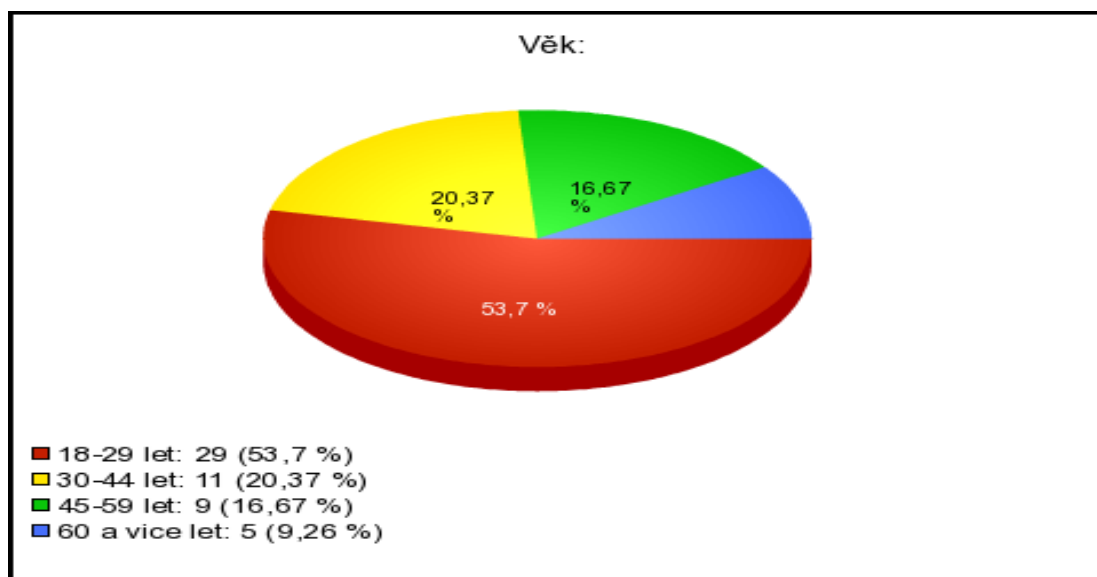
Otázka 1 – Věk

Tabulka 1: Věková struktura respondentů

Věk	18-29	30-44	45-59	60 a více
Počet (%)	29 (53,7)	11 (20,37)	9 (16,67)	5 (9,26)

Zdroj²⁷

Graf 1: Věková struktura respondentů

Zdroj²⁸

²⁷ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

²⁸ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

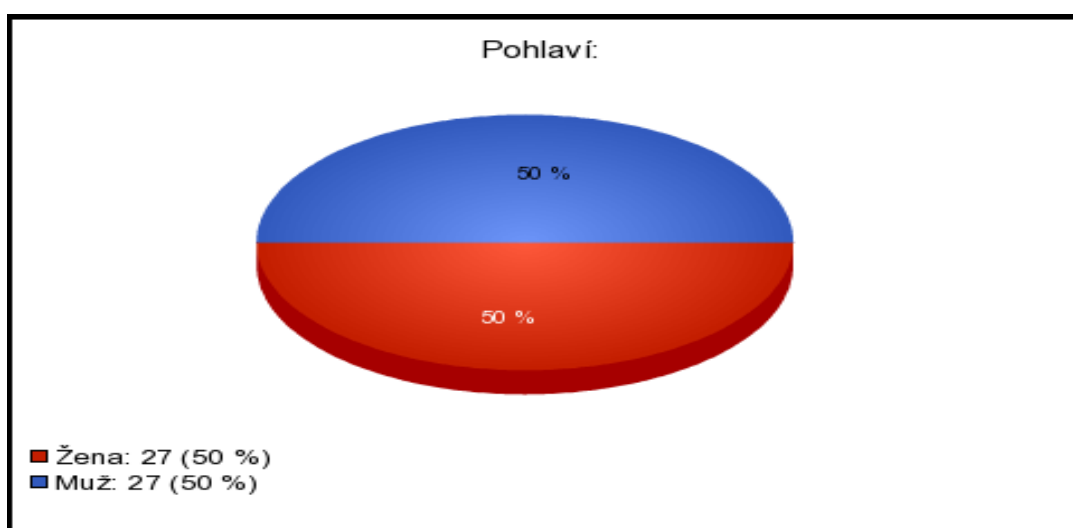
Otázka 2 – Pohlaví

Tabulka 2: Pohlaví respondentů

Pohlaví	Muž	Žena
Počet (%)	27 (50)	27 (50)

Zdroj²⁹

Graf 2: Pohlaví respondentů

Zdroj³⁰

Otázka 3 - Vzdělání

Tabulka 3: Stupeň dosaženého vzdělání respondentů

Vzdělání	Základní	Vyučen/a	Středoškolské	Středoškolské s maturitou	Vysoká škola nebo VOŠ
Počet (%)	4 (7,41)	7 (12,96)	1 (1,85)	25 (46,3)	17 (31,48)

Zdroj³¹

²⁹ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

³⁰ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

³¹ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Graf 3: Stupeň dosaženého vzdělání

Zdroj³²

Otázka 4 – Velikost místa bydliště

Tabulka 4: Velikost místa bydliště respondentů

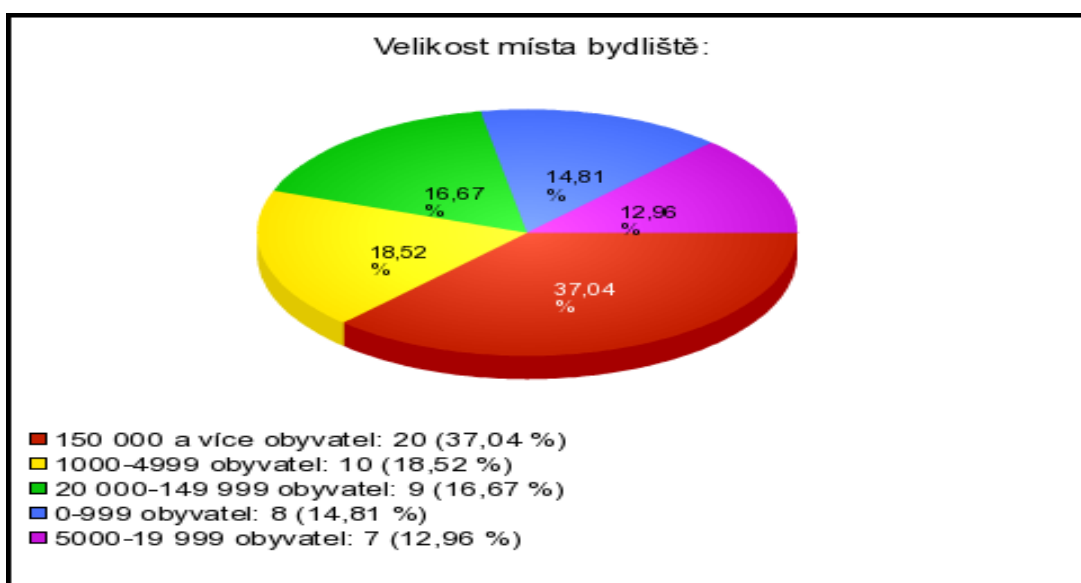
Velikost (počet obyvatel)	0-999	1 000-4 999	5 000-19 999	20 000-149 999	150 000 a více
Počet (%)	8 (14,81)	10 (18,52)	7 (12,96)	9 (16,67)	20 (37,04)

Zdroj³³

³² Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

³³ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Graf 4: Velikost místa bydliště

Zdroj³⁴

Otázka 5 – Jak hodnotíte aktuální dění v politice

Tabulka 5: Hodnocení aktuálního dění v politice

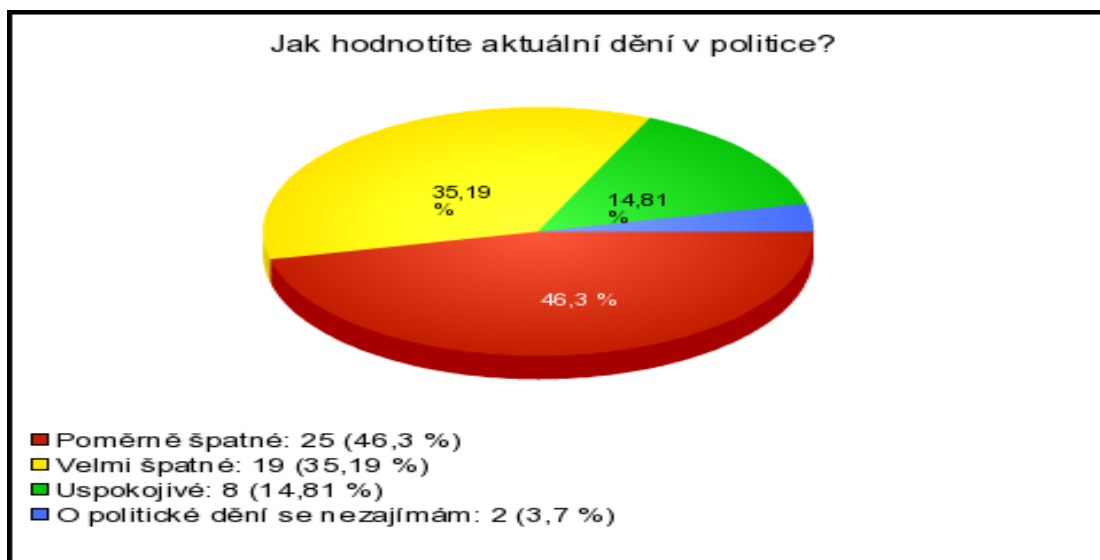
Hodnocení	Velmi dobré	Uspokojivé	Poměrně špatné	Velmi špatné	O politické dění se nezajímám
Počet (%)	0	8 (14,81)	25 (46,3)	19 (35,19)	2 (3,7)

Zdroj³⁵

³⁴ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

³⁵ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Graf 5: Hodnocení aktuálního dění v politice

Zdroj³⁶

Otázka 6 – Myslíte si, že za posledních dvacet let se situace v politice ČR nějakým způsobem zlepšila, nebo zhoršila?

Tabulka 6: Hodnocení situace v politice ČR za posledních 20 let

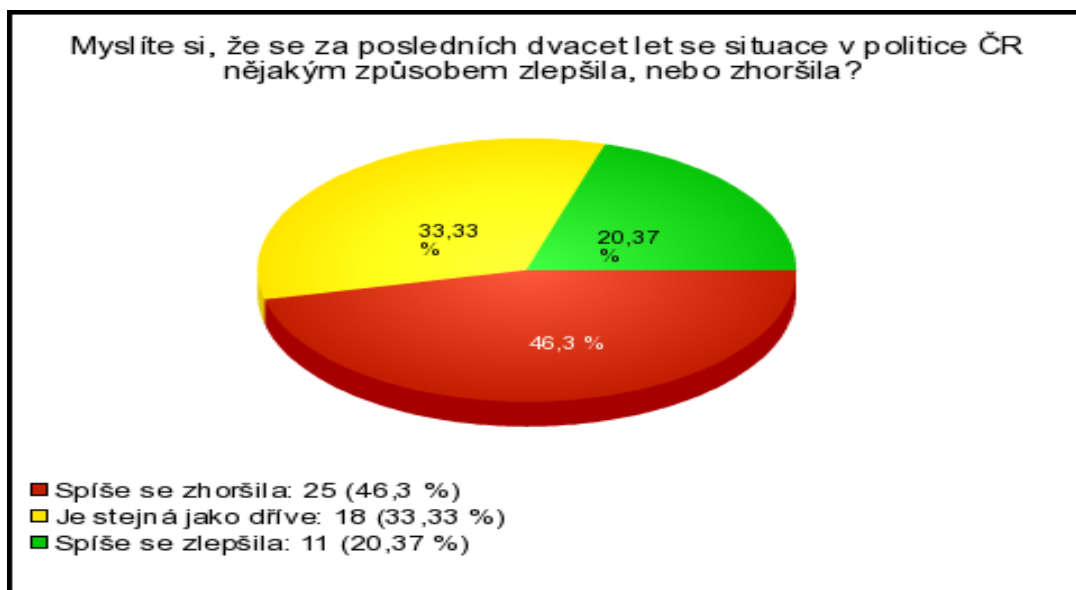
Hodnocení	Spíše se zlepšila	Je stejná jako dříve	Spíše se zhoršila
Počet (%)	11 (20,37)	18 (33,33)	25 (46,3)

Zdroj³⁷

³⁶ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

³⁷ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Graf 6: Hodnocení situace v politice ČR za posledních 20 let

Zdroj³⁸

Otázka 7 – Co si myslíte o účasti na volbách

Tabulka 7: Hodnocení účasti na volbách

Hodnocení	Měla by být povinná	Ať rozhodují ti, kteří mají o veřejné dění zájem	Nemám na to názor
Počet (%)	24 (44,44)	27 (50)	3 (5,56)

Zdroj³⁹

³⁸ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

³⁹ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Graf 7: Hodnocení účasti na volbách

Zdroj⁴⁰

Pozn.: Odpovědi s jednotkami byly zařazeny k „At' rozhodují jen ti, kteří mají o veřejné dění zájem“

Otázka 8 – Chodíte k volbám pravidelně?

Tabulka 8: Účast na volbách

Hodnocení	Ano, chodím pravidelně, politická situace mi není lhostejná	Ne, nezajímá mě politická situace	Chodím dle svého uvážení a také dle důležitosti voleb
Počet (%)	22 (40,74)	4 (7,41)	28 (51,85)

Zdroj⁴¹

⁴⁰ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

⁴¹ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Graf 8: Účast na volbách

Zdroj⁴²

Otázka 9 – Který z těchto druhů voleb je pro Vás nejdůležitější?

Tabulka 9: Důležitost druhu voleb pro respondenty

Hodnocení	Prezidentské volby	Volby do Poslanecké sněmovny ČR	Volby do Senátu ČR	Volby do zastupitelstev krajů a Evropského parlamentu	Volby do zastupitelstev obcí	Volby pro mě nejsou důležité
Počet (%)	16 (29,63)	29 (53,7)	1 (1,85)	0	4 (7,41)	4 (7,41)

Zdroj⁴³

⁴² Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

⁴³ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Graf 9: Důležitost druhu voleb pro respondenty

Zdroj⁴⁴

Otázka 10 – Při poslední volbě prezidenta ČR jste byl/a volit

Tabulka 10: Volba prezidenta

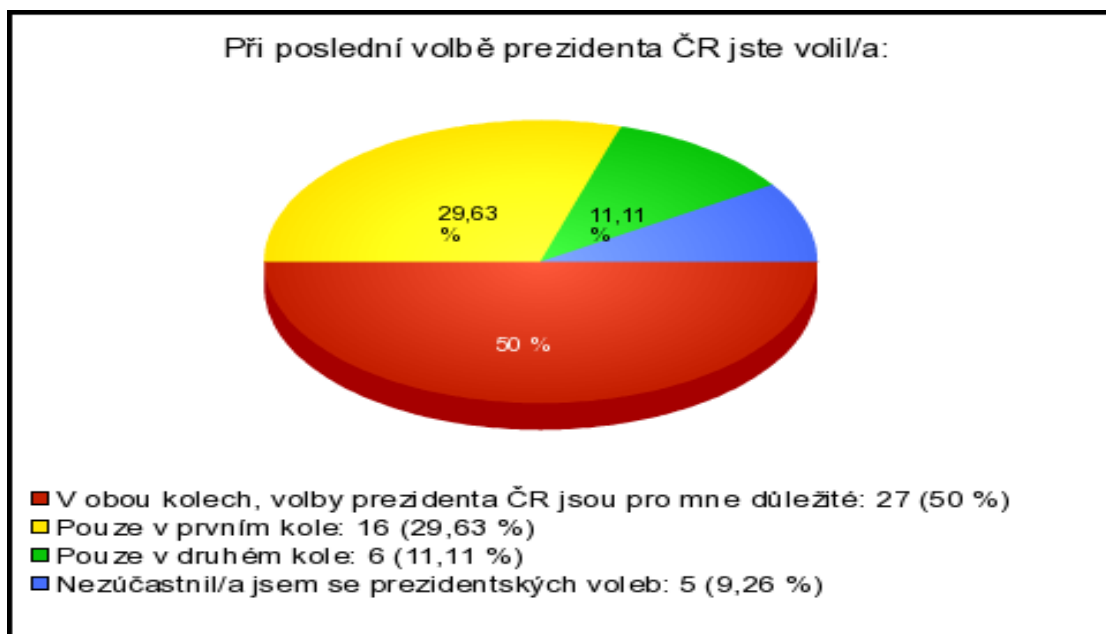
Hodnocení	Pouze v prvním kole	Pouze v druhém kole	V obou kolech	Nezúčastnil jsem se
Počet (%)	16 (29,63)	6 (11,11)	27 (50)	5 (9,26)

Zdroj⁴⁵

⁴⁴ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

⁴⁵ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Graf 10: Volba prezidenta

Zdroj⁴⁶

Otázka 11 – Co by podle Vás zvýšilo účast u voleb

Na otevřenou otázku byly zaznamenány tyto odpovědi:

- Více zájmu o voliče.
- Kdyby se dávalo něco zadarmo. Odměna.
- Spokojenost lidí s politickým děním.
- Politická strana, jež si zbytečně nevymýšlí a jednala by s voliči na rovinu.
- Menší platy politiků.
- Uzákonění povinné účasti.
- Méně kandidujících politických stran.
- Slušnost a nízká míra korupce.
- Rodina, výchova, hlubší sounáležitost se zemí a jejím vývojem.
- Kdyby volby něco řešily.
- Kdyby byly plněny předvolební sliby.
- Účast někoho, kdo se dá volit.
- Pokud by se dalo politikům věřit.
- Možnost volit online, nebo změna otevírací doby.

⁴⁶ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

4.4 Diskuze

Dotazníkového šetření, které bylo prováděno na internetu, se zřejmě právě díky této volbě účastnilo nejvíce respondentů ve věku 18-29 let, a to 53,7%. Ostatní věkové kategorie byly zastoupeny méně. Z hlediska pohlaví bylo zastoupení rovnocenné, a to 50% mužů i žen. Nejvíce respondentů dosáhlo středoškolského vzdělání s maturitou, a to 46,3%, větší skupinou byly i vysokoškoláci, a to s podílem 31,48%. Se základním vzděláním a vyučením bylo 20,37%. Nejvíce respondentů bylo z měst se 150 tisíci obyvateli a více, a to 37,04%, další rozložení bylo celkem rovnoměrné.

Z hodnocení aktuálního dění v politice vyplynulo, že většina respondentů toto dění hodnotí spíše špatně, převažují hodnocení poměrně špatně a velmi špatně. Také situace v politice za posledních dvacet let byla hodnocena tak, že se zhoršila, a to 46,3% respondentů. Zlepšení situace hodnotilo pouze 20,37% respondentů.

44,44% respondentů si myslí, že by účast na volbách měla být povinná a 50% zastává názor, že o veřejném dění mají rozhodovat ti, kteří o to mají zájem. K volbám chodí pravidelně 40,74% respondentů, jelikož jim není lhostejná politická situace v zemi. 50,85% respondentů uvádí, že k volbám chodí dle svého uvážení a dle důležitosti voleb, nikoliv tedy pravidelně. Politická situace vůbec nezajímá pouze 7,41% respondentů.

Nejdůležitější jsou po respondenty volby do Poslanecké sněmovny, a to pro 53,7% respondentů, dále pak prezidentské volby, což uvedlo 29,63% respondentů. Při poslední volbě prezidenta se obou kol účastnilo 50% respondentů, v prvním kole jich bylo 29,63% a ve druhém pouze 11,11%. Volby prezidenta se neúčastnilo 9,26% respondentů.

Názory na nižší účast voličů na volbách se týkají zejména plnění volebních slibů, nedůvěry politikům, respondenti mají pocit, že volby nic neřeší, že se tím situace nemění, že nemají koho volit. Účast na volbách by se mohla zvýšit výchovou, působením v rodinách, finanční odměnou nebo také povinností volit.

Cílem praktické části bakalářské práce je zjistit, jaký vliv má věk nebo velikost místa bydliště z hlediska počtu obyvatel na účast lidí ve volbách v České republice. Dále je

prostřednictvím hypotéz zkoumán zájem o politické dění v České republice a spokojenost s aktuální situací v politice z hlediska věku.

K potvrzení nebo vyvrácení byly za účelem naplnění cíle praktické části bakalářské práce stanoveny čtyři hypotézy, které byly vyhodnoceny na základě výstupů dotazníkového šetření.

Hypotéza č. 1: Starší lidé jsou ve volební účasti aktivnější než mladší lidé.

Hypotéza č. 1 byla hodnocena na základě otázky 8 – „Chodíte k volbám pravidelně?“

Tabulka 11: Účast na volbách podle věku

Věk/Hodnocení	Ano, chodím pravidelně	Ne, nezajímá mě politická situace	Chodím dle uvážení a dle důležitosti	Celkem
18-29 let	12	1	16	29
30-44 let	7	0	4	11
45-59 let	2	3	4	9
60 a více let	1	0	4	5
Celkem	22	4	28	54

Zdroj⁴⁷

Z vyhodnocení dotazníkového šetření vyplývá, že aktivnější jsou ve volební účasti mladší lidé (kategorie 18-29 a 30-44 let). Avšak je nutné vzít v úvahu, že je také nejvíce respondentů právě v těchto kategoriích. Za tímto účelem byly vyhodnoceny ještě poměry tak, že ze 40 respondentů prvních dvou kategorií (kategorie 18-29 a 30-44 let) chodí pravidelně 19 respondentů, což je 47,5%. Ze dvou zbývajících kategorií (45-59 a 60 a více let) tento poměr činí pouze 21,4%. Na základě těchto výsledků je možné (s výhradou) říci, že hypotéza č. 1 nebyla potvrzena. Kladně lze hodnotit, že minimum odpovědí se nachází u volby, že politická situace respondenty nezajímá.

⁴⁷ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Hypotéza č. 2: Mladší lidé jsou spokojenější s aktuální situací v politice.

Hypotéza č. 2 byla hodnocena na základě otázky 5 – „Jak hodnotíte aktuální dění v politice?“

Tabulka 12: Hodnocení aktuální situace v politice podle věku

Věk/ Hodnocení	Velmi dobré	Uspokojivé	Poměrně špatné	Velmi špatné	Nezajímám se	Celkem
18-29 let	0	3	14	11	1	29
30-44 let	0	4	5	2	0	11
45-59 let	0	0	3	5	1	9
60 a více let	0	1	3	1	0	5
Celkem	0	8	25	19	2	54

Zdroj⁴⁸

Jestliže bude hodnocení postaveno na tom, že budou vyhodnoceny pouze odpovědi „velmi dobré“ a „uspokojivé“ hodnocení aktuální situace, tak první dvě věkové kategorie, tedy mladší lidé, udávají více odpovědí v těchto uvedených kategoriích, a to 7 oproti kategoriím starším, kde je pouze jedna odpověď, hypotézu č. 2 by tedy bylo možné potvrdit. I v poměrech z hlediska procentních podílů věkových kategorií lze hypotézu č. 2 potvrdit. Z celkového vyhodnocení však vyplývá, že aktuální situace je všemi věkovými kategoriemi hodnocena v převážné většině jako poměrně nebo velmi špatná.

---

⁴⁸ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Hypotéza č. 3: Lidé s vyšším stupněm dosaženého vzdělání se více zajímají o politické dění (chodí k volbám pravidelně).

K vyhodnocení hypotézy č. 3 byla použita otázka 8 - „Chodíte k volbám pravidelně?“

Tabulka 13: Účast na volbách podle dosaženého stupně vzdělání

Vzdělání/Hodnocení	Ano, chodím pravidelně	Ne, nezajímá mě politická situace	Chodím dle uvážení a dle důležitosti	Celkem
Základní	1	0	3	4
Vyučen/a	2	2	3	7
Středoškolské	12	2	12	26
Vysokoškolské	7	0	10	17
Celkem	22	4	28	54

Zdroj⁴⁹

Zájem o politické dění byl hodnocen v souvislosti s účastí na volbách. Z výsledků šetření vyplynulo, že lidé s vyšším vzděláním (středoškolským a vysokoškolským) se zajímají o politické dění, účastní se ho a svůj názor vyjadřují prostřednictvím pravidelné účasti na volbách. Hypotézu č. 3 lze tedy potvrdit.

---

⁴⁹ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Hypotéza č. 4: Lidé z větších měst se voleb účastní pravidelně.

Hypotéza č. 4 byla vyhodnocena v návaznosti na otázku 8 - „Chodíte k volbám pravidelně?“

Tabulka 14: Účast na volbách podle velikosti místa bydliště

Velikost místa/Hodnocení	Ano, chodím pravidelně	Ne, nezajímá mě politická situace	Chodím dle uvážení a dle důležitosti	Celkem
0-999	2	2	4	8
1 000-4 999	5	1	4	10
5 000-19 999	3	1	3	7
20 000-149 999	4	0	5	9
150 000 a více	8	0	12	20
Celkem	22	4	28	54

Zdroj⁵⁰

Pokud bude uvažováno, že lidé z větších měst jsou z míst od 20 000 obyvatel výš, tak v absolutních číslech je pravidelných účastníků voleb 12, z menších měst 10. Na základě těchto údajů, avšak velmi obezřetně (z důvodu nerovnoměrných počtů respondentů z jednotlivých kategorií míst), je možné hypotézu č. 4 potvrdit.

---

⁵⁰ Autor práce, 2015 (vlastní šetření)

ZÁVĚR

Volební právo neoddělitelně patří k historii naší republiky. Účast na volbách byla dokonce i povinná. Ještě v roce 1990 se k volbám dostavilo 96% voličů, jednalo se o volby do České národní rady a obou komor Federálního shromáždění. Postupem času se však účast výrazně snižovala a zatím nic nenasvědčuje tomu, že by se tato situace do budoucna výrazně změnila.

Analýzám volební účasti je věnována značná pozornost, data jsou získávána na základě standardizovaných rozhovorů, dotazníkových šetření, zkoumány jsou různé souvislosti účasti a neúčasti na volbách ve vazbě na sociodemografické charakteristiky a postoje. Mezi důvody neúčasti na volbách z šetření STEM v roce 2006 byl jmenován na prvním místě nezájem, dále absence důvěryhodných stran, přesvědčení, že voličův hlas nic nezmění nebo znechucení politikou. Dokonce 45% respondentů uvedlo, že se definitivně rozhodli o neúčasti na volbách již několik měsíců před volbami.

Dotazníkové šetření v této bakalářské práci bylo zaměřeno na získání postojů a náhledů na hodnocení politické situace v České republice, na její vývoj za posledních dvacet let. Postoje a názory byly získávány také na volby, na účast ve volbách, zda lidem záleží na vývoji politické situace, zda ji chtějí ovlivnit a jaké možnosti vidí k nárůstu počtu účastníků voleb. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že aktuální dění v politice převažující část lidí vnímá jako poměrně až velmi špatnou, a to 81,49% z dotazovaných. Téměř polovina respondentů se vyjádřila, že se z jejich pohledu v politice České republiky situace zhoršila. 50% respondentů je názoru, aby se voleb účastnili ti, kteří mají o veřejné dění zájem, 44,4% jsou toho názoru, že účast na volbách by měla být povinná. To také respondenti uvádějí jako jednu z možností navýšení účasti občanů na volbách. K volbám chodí pravidelně 40,7% respondentů, ale více než polovina uvádí, že nechodí pravidelně, chodí však dle toho, jak sami posoudí důležitost účasti. Závěry z šetření je ovšem nutné posuzovat s ohledem na nižší počet respondentů spíše jako výsledky pilotního šetření, nikoli jako reprezentativní. Taktéž výsledky hodnocení hypotéz uvedených níže.

Prostřednictvím hypotéz bylo zkoumáno, jak na volební účast nahlízejí různé věkové kategorie, jaký vliv na volební účast má velikost místa bydliště, jak je hodnocena spokojenost s politickou situací rovněž z pohledu věkových kategorií a podle stupně dosaženého vzdělání. Hypotéza č. 1 se nepotvrdila, aktivnější v účasti na volbách jsou mladší lidé. Hypotéza č. 2 byla potvrzena, mladší lidé jsou s politickou situací spokojenější, ale k této variantě odpovědi se přihlásilo jen velmi malé množství respondentů, převažuje negativní hodnocení celkové situace. Hypotéza č. 3 byla potvrzena, lidé se středoškolským a vysokoškolským vzděláním se zajímají více o politické dění, chodí k volbám pravidelně, aby je mohli ovlivnit. Hypotéza č. 4 byla také potvrzena, lidé z větších měst se voleb účastní ve větším množství pravidelně.

Z odpovědí na otevřenou otázku týkající se možností zvýšení účasti občanů na volbách vyplynulo, že někteří respondenti mají pocit, že volbami se stejně nic neřeší, politické prostředí je korupční, z čehož lze usuzovat i na nižší motivaci k účasti na volbách. Zvýšení účasti vidí někteří zejména v povinnosti volit nebo ve formě odměn za účast na volbách.

K dotazníkovému šetření byl zvolen náhodný vzorek respondentů. Závěrem je možné po zkušenosti s výstupy šetření doporučit vyvážený výběrový vzorek respondentů z hlediska věkových a vzdělanostních kategorií, rovněž i z hlediska velikosti místa bydliště k dosažení relevantnějších závěrů, a to i z hlediska počtu respondentů.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

CABADA, L. a VODIČKA, K. *Politický systém české republiky: historie a současnost*. 3. rozš. vyd. Praha: Portál 2011. ISBN 978-80-7367-893-7.

CAPLAN, B. *Mýtus racionálního voliče: proč v demokracii vítězí špatná politika*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010. ISBN 978-80-7422-056-2.

ČALOUD, D., T. FOLTÝN, V. Havlík, A. Matušková (eds.). *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2006*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury pro ISPO, 2006. ISBN 80-7325-108-6.

KOSTELECKÝ, J., T. LEBEDA, H. MAŘÍKOVÁ a M. ŠKODOVÁ. *Jaká je naše společnost? Otázky, které si často klademe....* 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. ISBN 978-807-4190-254.

KOSTELECKÝ, T. *Koho volí Vaši sousedé?: prostorové vzorce volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2014. ISBN 978-807-3302-467.

LINEK, L. a P. LYONS. *Dočasná stabilita? Volební podpora politických stran v České republice v letech 1990–2010*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2013. ISBN 978-80-7419-160-2.

LINEK, L. *Kam se ztratili voliči?: vysvětlení vývoje volební účasti v České republice v letech 1990–2010*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2013. ISBN 978-807-3253-141.

LINEK, L. (ed.). *Voliči a volby 2010*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2012. ISBN 978-80-7419-110-7.

MAREK, A. *Principy voleb v České republice*. 1. vyd. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-734-8.

NOVOTNÝ, L. *Politologie*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-7452-003-7.

ŠARADÍN, P. (ed.). *Politické kampaně, volby a politický marketing*. 1. vyd. Olomouc: Periplum, 2007. ISBN 80-8662-436-6.

Seznam použitých internetových zdrojů

MAKOVIČKA, J. Za první republiky byla účast ve volbách povinná. *Britské listy: deník o všem, o čem se v České republice příliš nemluví*. 2008. ISSN 1213-1792. [online]. © 1996-2014 [cit. 2015-1-18]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/43358.html#sthash.eZx1vyNK.dpuf>

INSTITUT POLITICKÉHO MARKETINGU. *Slovník politického marketingu: Volební systém*. [online]. © 2005 [cit. 2014-11-24]. Dostupné z: <http://politickymarketing.com/slovník/volebni-system>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Organizace a průběh voleb do PS*. [online]. © 1995-2013 [cit. 2014-11-20]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=300/>.

VOLBY DO ČESKÉ NÁRODNÍ RADY KONANÉ VE DNECH 8. - 9. 6. 1990. *Celkové výsledky hlasování*. [online]. © Český statistický úřad, 2014 [cit. 2014-11-24]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/cnr1990/u4>.

VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY KONANÉ VE DNECH 28. 5. – 29. 5. 2010. [online]. © Český statistický úřad 2014 [cit. 2014-11-24]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/cnr1990/u4>.

Zákon č. 89 ze dne 22. března 2012, o právu občanském (občanský zákoník). In: *Sbírka zákonů*. 2012, částka 33. Dostupné z <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb12089&cd=76&typ=r>

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1: Věková struktura respondentů	38
Tabulka 2: Pohlaví respondentů	38
Tabulka 3: Stupeň dosaženého vzdělání respondentů	39
Tabulka 4: Velikost místa bydliště respondentů	39
Tabulka 5: Účast na volbách podle věku	44
Tabulka 6: Hodnocení aktuální situace v politice podle věku	45
Tabulka 7: Účast na volbách podle dosaženého stupně vzdělání	45
Tabulka 8: Účast na volbách podle velikosti místa bydliště.....	46

Seznam grafů

Graf 1: Hodnocení aktuálního dění v politice	39
Graf 2: Hodnocení situace v politice ČR za posledních 20 let	40
Graf 3: Hodnocení účasti na volbách	40
Graf 4: Účast na volbách	41
Graf 5: Důležitost druhu voleb pro respondenty	41
Graf 6: Volba prezidenta	42

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník	I
----------------------------	---

Příloha A

Dotazník

<i>1. Věk</i>	;
.....	1
.....	2
45- 59;..... ..... let	3
60 a více let	4
<i>2. Pohlaví</i>	
Muž	1
Žena	2
<i>3. Vzdělání</i>	
Základní	1
Vyučen (a)	2
Středoškolské s maturitou	3
Vysoká škola nebo VOŠ	4
<i>4. Velikost místa bydliště</i>	
0-999 obyvatel	1
1000-4999 obyvatel	2
5000-19 999 obyvatel	3
20 000-149 999 obyvatel	4
150 000 a více obyvatel	5
<i>5. Jak hodnotíte aktuální dění v politice?</i>	
Velmi dobré	1
Uspokojivé	2
Poměrně špatné	3
Velmi špatné	4
O politické dění se nezajímám	5
<i>6. Myslíte si, že se za posledních dvacet let se situace v politice ČR nějakým způsobem zlepšila, nebo zhoršila?</i>	
Spíše se zlepšila	1
Je stejná jako dříve	2

Spíše se zhoršila	3
7. Co si myslíte o účasti ve volbách?	
Měla by být povinná	1
Ať rozhodují jen ti, kteří mají o veřejné dění zájem	2
Nemám na to názor	3
8. Chodíte k volbám pravidelně?	
Ano, chodím pravidelně, protože mi není lhostejná politická situace	1
Ne, nezajímá mě politická situace	2
Chodím dle svého uvážení a také dle důležitosti voleb	3
9. Který z těchto druhů voleb je pro Vás nejdůležitější?	
Prezidentské volby	1
Volby do Poslanecké sněmovny ČR	2
Volby do Senátu ČR	3
Volby do zastupitelstev krajů	4
Volby do zastupitelstev obcí	5
Volby do Evropského parlamentu	6
10. Při poslední volbě prezidenta ČR jste byl volit:	
Pouze v prvním kole	1
Pouze v druhém kole	2
V obou kolech, volby prezidenta ČR jsou pro mne důležité	3
Nezúčastnil jsem se prezidentských voleb	4
11. Co by podle vás zvýšilo účast u voleb?	

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Robert Hlaváček

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: Prezenční

Název práce: Kdo chodí v Česku volit, kdo ne a proč

Rok: 2015

Počet stran textu bez příloh: 48

Celkový počet stran příloh: 2

Počet titulů českých použitých zdrojů: 11

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 6

Počet ostatních zdrojů: 0

Vedoucí práce: RNDr. Jaroslav Huk, CSc.